

Locum AB

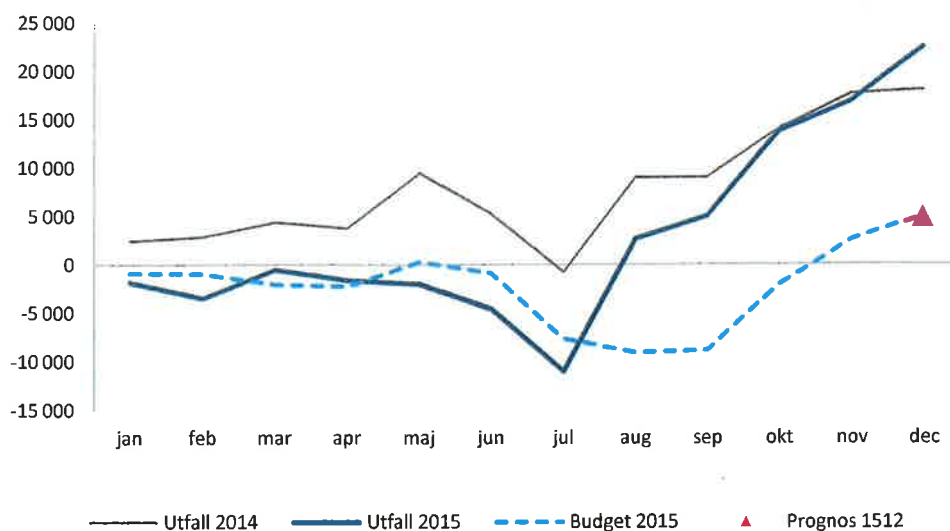
ÅRSRAPPORT 2015

Innehållsförteckning

1.	Sammanfattning.....	4
1.1	Ledningens åtgärder	4
1.2	Förväntad utveckling 2016.....	5
2.	Styrning.....	5
2.1	Verksamhetens uppdrag och omfattning.....	5
2.1.1	Framtidsplan för hälso- och sjukvården.....	7
2.2	Styrning av verksamheten.....	7
2.3	Uppdrag	8
2.3.1	Uppdrag givna i budget.....	8
2.3.2	Uppdrag givna under året	8
2.4	Efterlevnad av styrande dokument.....	9
2.4.1	Bolagsstyrningsrapport Locum AB.....	9
2.4.2	Landstingets finanspolicy	10
2.4.3	Internkontroll.....	11
3.	Mål	12
3.1	Mål och indikatorer.....	13
3.1.1	Ekonomi i balans.....	13
3.1.2	Förbättrad tillgänglighet och kvalitet i hälso- och sjukvården	13
3.1.3	Attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem.....	13
3.1.4	Ett fritt, tillgängligt kulturliv med hög kvalitet.....	13
3.1.5	Hållbar tillväxt och utveckling	13
3.1.6	Attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare.....	14
3.2	Locums mål för 2015.....	14
4.	Verksamhet	18
4.1	Genomförd verksamhet	18
4.2	Verksamhetsförändringar	22
4.3	Produktion - fastigheter	22
4.4	Produktion ur ett jämställdhetsperspektiv	22
5.	Ekonomi.....	23
5.1	Resultatutveckling och prognos.....	23
5.1.1	Intäktsutveckling	24
5.1.2	Kostnadsutveckling.....	25
5.1.3	Avvikelser – årets resultat mot årsbudget	26
5.1.4	Förändring – årets resultat mot föregående år.....	27

5.1.5	Externa intäkter och kostnader	29
5.1.6	Personal.....	29
5.1.7	Övriga kostnader, avskrivningar och finansnetto.....	30
5.2	Resultatdisposition	30
5.3	Investeringar	31
5.4	Balansräkning	31
5.5	Kassaflödesanalys	32
6.	Verksamhetsstöd.....	33
6.1	Locum som arbetsgivare	33
6.1.1	Personalpolicy	33
6.1.2	Verksamhetsförändringar och omstruktureringar	34
6.1.3	Kompetensförsörjning	34
6.1.4	Utbildning	34
6.1.5	Chef- och ledarskap.....	35
6.1.6	Hälsofrämjande arbetsmiljö	35
6.1.7	Sjukfrånvaro.....	36
6.1.8	Jämställdhet och mångfald.....	36
6.2	Miljö	37
6.2.1	Miljöutmaning 2016.....	37
6.2.1	Klimatneutrala tjänster.....	44
6.2.2	Ekologiska livsmedel.....	44
6.2.3	Ledningssystem.....	44
6.3	Socialt ansvarstagande.....	44
6.3.1	Likvärdig behandling av alla invånare.....	44
6.3.2	Delaktighet för personer med funktionsnedsättning.....	46
6.4	Säkra processer	46
6.4.1	Informationssäkerhet.....	46
6.4.2	Säkerhet	47
6.5	Folkhälsoarbetet	47
6.6	Upphandling och inköp.....	48
7.	Pågående rättsprocesser (tvister)	48
8.	Övrigt.....	48
9.	Styrelsebehandling.....	49
10.	Bilagor	49

1. Sammanfattning

Det justerade resultatet för Locum AB för 2015 uppgår till 22 mkr. Resultatet kan jämföras med budgeterade 5 mkr samt med föregående års resultat på 18 mkr. Intäkterna understiger budget med 13 mkr, men jämfört med föregående år har intäkterna ökat med 29 mkr. Personalkostnaderna understiger budget med 21 mkr, men överstiger kostnaderna jämfört med föregående år med 39 mkr.

I oktober 2015 beslutade KPA om en sänkning av diskonteringsräntan vilket medför att avsättningen för pensionsskulden ökar med 36 mkr. Pensionsskulden har av andra anledningar minskat med 4 mkr, vilket ger en total förändring på 32 mkr under året. Den del av pensionsskuldökningen som avser ändrad diskonteringsränta bokförs som en finansiell kostnad och påverkar inte pensionskostnaderna i resultaträkningen. Löneskatt beräknas på förändringen av pensionsskulden och den del som härrör till ränteförändringen uppgår till 9 mkr, vilket ökar pensionskostnaderna i resultaträkningen. Sedan några år ersätts dock dotterbolagen inom SLL, via LISAB, fullt ut för eventuella effekter av diskonteringsräntan. För 2015 uppgår ersättningen till 45 mkr. Det justerade resultatet inkluderar denna ersättning.

1.1 Ledningens åtgärder

Under våren 2015 gick Locum efter en omfattande planeringsperiod in i genomförandeskedet av ny- och ombyggnationer på allt fler sjukhus samtidigt som vården ska bedrivas utan neddragningar. Runt om i Stockholms län kan vi

nu se att nästan alla sjukhusområden har förvandlats till byggarbetsplatser. De strategiska fastighetsinvesteringarna inom ramen för landstingets Framtidsplan för hälso- och sjukvård pågår med ett högt tempo. Detta ställer stora krav på Locum och våra entreprenörer både vad gäller samverkan och kommunikation med vårdgivarna och omkringboende. Många fler sjukhus är dessutom inne i utredningsskeden där vi arbetar med förstudier, programarbeten och upphandling av entreprenörer för kommande investeringar.

2015 var även året då vi inte nådde framgång i att stärka vårt förtroende gentemot våra kunder. I årets upplaga av undersökningen Fastighetsbarometern Kontor kunde vi utläsa att Locums kunder har högre förväntningar på oss än vad vi levererar. Locums NKI-index låg dessutom långt under våra kollegor i branschen. Signalen är tydlig – våra kunder förväntar sig mer av Locum.

Locum står inför ett nödvändigt förändringsarbete vars övergripande syfte är att renodla Locums verksamhet i linje med vad kunder och ägare främst efterfrågar, nämligen en fastighetsförvaltning av högsta kvalitet både vad gäller kvalitet och service. Fokus för förändringsarbetet inom Locum är således den dagliga fastighetsförvaltningen med skötsel och felanmälan. Den kortsiktiga målsättningen är att kunderna ska märka det positiva resultatet redan inom ett halvår. Den långsiktiga målsättningen är att bygga upp Locums förtroendekapital gentemot både kunder och ägare och därmed säkerställa givande partnerskap som garanterar en ömsesidig utveckling över tid. Ett tydligt och transparent ledarskap, utvecklande arbetsuppgifter och en företagskultur med tydliga mål och värderingar är därför viktigt.

1.2 Förväntad utveckling 2016

En ny organisation med tydligare fokus på fastighetsförvaltning och drift trädde i kraft den 1 januari 2016. Nya mål och framgångsfaktorer har formulerats i en reviderad affärsplan för 2016 vars syfte är att fokusera på det som gör skillnad i Locums arbete. En handlingsplan med aktiviteter har tagits fram för att tydliggöra vilka åtgärder som behöver prioriteras under det första kvartalet 2016.

2. Styrning

2.1 Verksamhetens uppdrag och omfattning

Locum AB

Bolagets organisationsnummer: 556438-7909
Bolagets ägare: LISAB, 556477-9378, säte
Stockholm

Locum AB är ett helägt dotterbolag till Landstingshuset i Stockholm AB, 556477-9378. Locum AB har ett helägt dotterbolag AB Terreno, 556108-8195, som sedan 2007 är vilande.

Locums uppdrag

Locum AB är en serviceenhet inom Stockholms läns landsting (SLL). Locum har specifika ägardirektiv fastställda i landstingsfullmäktige, en bolagsordning, ett avtal avseende förvaltning samt en fullmakt att företräda SLL enligt avtalet. Bolaget bistår också ägaren samt hälso- och sjukvårdsnämnden i fastighetsstrategiska frågor, bland annat i samband med investeringsplaneringen. Därutöver kan landstingsfullmäktige besluta om vissa uppdrag som Locum har att utföra, exempelvis genomförande av byggprojekt.

Genom förvaltningsavtalet svarar Locum för såväl teknisk som ekonomisk förvaltning av fastigheter inom Landstingsfastigheter Stockholm (LFS). LFS är en resultatenhet inom SLL i vilken den ekonomiska redovisningen sker av landstingets vårdfastigheter – ett fastighetsbestånd på cirka 2 miljoner kvadratmeter lokaler i Stockholms län. Locum hjälper också till att hyra in lokaler för vårdens behov, vilket till och med 2015-12-31, motsvarade cirka 320 000 kvadratmeter. Locum svarar för att sjukhus och andra vårdinrättningar i Stockholms län har ändamålsenliga lokaler. Bland hyresgästerna dominerar sjukvården i länet, såväl offentlig som privat.

I juni 2014 fick Locum nya ägardirektiv. För att kunna tydliggöra rollerna mellan enheten Strategiska fastighetsfrågor och investeringar (SFI) inom landstingsstyrelsens förvaltning och Locum i arbetet med fastighetsinvesteringar, arbetades avtal och mallar fram i december 2014. De nya avtalen innebär att SFI upprättar fastighetsutvecklingsplaner för strategiska fastigheter och Locum upprättar förvaltningsplaner. SFI bereder strategiska fastighetsfrågor och har en årlig gemensam genomgång med Locum av fastighetsutvecklingsplaner och förvaltningsplaner. Landstingsstyrelsen har det ekonomiska ansvaret för strategiska fastighetsinvesteringar. SFI ansvarar och leder förstudierna för de stora projekten. Avtal ska upprättas för varje uppdrag till Locum och genomföras enligt uppdrag, med fokus på byggkostnader och med en slutprodukt till den kvalitetsnivå som motsvarar vår ägares krav.

Locums vision och värderingar

Stockholms läns landsting ansvarar för att länets invånare får den hälso- och sjukvård de behöver. Landstinget är en stor arbetsgivare där många personer i olika yrkeskategorier samarbetar för att patienterna ska få en god vård. För Locum är det en självklarhet att de lokaler vi utvecklar, bygger och förvaltar ska bidra till en läkande vårdmiljö och en hälsofrämjande arbetsplats.

I september 2015 tillträdde Patrik Emanuelsson som ny vd för Locum. Under hösten 2015 har ett intensivt arbete pågått med analys av

verksamheten. Analysen har resulterat i att en ny organisation med tydligare fokus på fastighetsförvaltning och drift träder i kraft från och med 1 januari 2016. Locums långsiktiga mål är att vara en given tillgång för landstinget och vårdleverantörerna, som ska vara nöjda med Locum som fastighetsförvaltare av landstingets vårdfastigheter. Vår vision är att bli en av Sveriges bästa fastighetsförvaltare 2020. Vägledande i vårt arbete är våra värderingar: Kundnytta, helhetsansvar och samverkan. Konkret innebär det att vi hittar lösningar som motsvarar ägarens krav och vårdgivarnas behov genom att ta helhetsansvar och arbeta i god samverkan med våra kunder och leverantörer.

2.1.1 Framtidsplan för hälso- och sjukvården

Just nu genomför SLL en av de största satsningarna någonsin för framtidens hälso- och sjukvård. Framtidsplanen innebär att landstinget bygger nytt, rustar upp och utvecklar arbetssätt som förstärker vården och ger en tillgängligare och effektivare vård där fler patienter får rätt vård, i rätt tid och på rätt plats.

SLL planerar att investera drygt 29 miljarder kronor inom hälso- och sjukvården för perioden 2016-2020. Av detta uppgår fastighetsinvesteringarna i LFS till 14,6 miljarder kronor, varav 3,5 miljarder kronor förväntas bli investerade under 2016¹.

Investeringar kommer att göras både för att bygga om och bygga nytt på de flesta sjukhus i länet. Det för med sig att Locum kommer att hantera ett stort antal komplexa byggprojekt. I flera av byggprojekten har det pågått ett intensivt arbete med att ta fram underlag för genomförande. Södertälje sjukhus är först ut i raden av de sjukhus där stora byggprojekt kommer att genomföras.

Beroende på när i tiden investeringsbeslut tas påverkas Locums verksamhet och resursbehov. De största pågående investeringarna är:

- Ny behandlingsbyggnad på Södertälje sjukhus
- Ny akut- & behandlingsbyggnad på Danderyds sjukhus
- Ny byggnad västläge på Södersjukhuset

2.2 Styrning av verksamheten

Stockholms läns landsting formulerar Locums uppdrag och sätter ramen för verksamheten via ägardirektiv, mål och budget. Locums politiskt tillsatta styrelse följer upp och utvärderar verksamheten. Verkställande direktören leder sedan den löpande verksamheten mot uppsatta mål. Till sin hjälp har verkställande direktören ledningsgruppen som består av

---

¹ Ur mål och budget 2016 för Stockholms läns landsting.

avdelningscheferna inom bolaget. Under 2015 har ledningsgruppen bestått av verkställande direktör och åtta avdelningschefer.

Bolagsstyrningen i Locum utgår från aktiebolagslagen och kommunallagen. Sveriges Kommuner och Landsting (SKL) har utarbetat Principer för styrning av kommun- och landstingsägda företag, ett dokument som bygger på Svensk kod för bolagsstyrning, och som syftar till att lyfta fram betydelsen av styrning för legitimitet, ändamålsenlighet och effektivitet i kommun- och landstingsägda bolag, Locum följer dessa principer.

Locums verksamhet styrs utöver ovanstående av följande dokument:

- Stockholms läns landstings mål
- SLL:s och Locums policy- och styrdokument
- Ägardirektiv och uppdrag
- Budget som beslutats av landstingsfullmäktige
- Kraven i ISO 9001:2008 (kvalitet) och ISO14001:2004 (miljö)
- Aktuella lagar och föreskrifter

Dokumenterna betecknas som förutsättningarna för bolagets verksamhet och arbetas in i den årliga affärsplanen.

2.3 Uppdrag

2.3.1 Uppdrag givna i budget

I budget 2015 inkom inga nya uppdrag till Locum AB.

I samband med budget 2014 gavs följande uppdrag:

att uppdra åt Locum AB inkomma med erforderliga underlag avseende objekten Allmänpsykiatri enkelrum vid Danderyds sjukhus samt Allmänpsykiatri enkelrum vid Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge senast till rapportering av slutlig budget 2014.

Underlag för utredningsbeslut för de bägge objekten lämnades i slutlig budget 2014. Uppdraget har därefter förenats med övriga uppdrag som pågår på sjukhusen i samband med Framtidsplanen och har lämnats över till Landstingsstyrelsens förvaltning.

Se bilaga A1-Återrapportering uppdrag budget.

2.3.2 Uppdrag givna under året

I Landstingsfullmäktige i mars 2015 beslutades om revidering av landstingets investeringsstrategi. Beslutet innefattade följande uppdrag:

att uppdra till landstingets nämnder och bolagsstyrelser att utarbeta lokala rutiner och arbetssätt för att implementera investeringsstrategin.

Den nya investeringsstrategin och den tillhörande ansvars- och beslutsordningen speglar nya ansvarsområden gällande investeringsobjekt i LFS för Locum AB och Landstingsstyrelsen. Ett gemensamt arbete mellan SFI och Locum har fokuserat på vad detta innebär för det dagliga arbetet. Arbetet har resulterat i rutiner för ekonomisk administration, uppdatering av budget och prognos till investeringsplan samt hantering av beslut. Rutiner och mallar har även tagits fram för att upprätta uppdragsavtal mellan SFI och Locum i och med att beslut inte längre hanteras av Locum gällande strategiska fastighetsinvesteringar.

I den nya investeringsstrategin förändrades innebörden av begreppet strategiska fastighetsinvesteringar och för att tydliggöra vilka objekt som ska kategoriseras som strategiska fastighetsinvesteringar har ett gemensamt förslag till arbetssätt tagits fram av Locum och SFI under hösten 2015. Syfte har varit att säkerställa och tydliggöra en samstämmig bild över vilka fastighetsinvesteringar som respektive organisation, Locum respektive Landstingsstyrelsen ansvarar för. Den nya investeringsstrategin och den tillhörande ansvars- och beslutsordningen speglar nya ansvarsområden gällande investeringsobjekt i LFS för Locum AB och Landstingsstyrelsen. Ett gemensamt arbete mellan SFI och Locum har fokuserat på vad detta innebär för det dagliga arbetet. Arbetet har resulterat i rutiner för ekonomisk administration, uppdatering av budget och prognos till investeringsplan samt hantering av beslut. Rutiner och mallar har även tagits fram för att upprätta uppdragsavtal mellan SFI och Locum i och med att beslut inte längre hanteras av Locum gällande strategiska fastighetsinvesteringar.

Se Bilaga A2 – Återrapportering av uppdrag löpande 2015 bifogas.

2.4 Efterlevnad av styrande dokument

2.4.1 Bolagsstyrningsrapport Locum AB

I bolagsordningen anges att verksamheten ska vara att äga och förvalta egna fastigheter, att förvalta Stockholms läns landstings och landstingsanknutna organs tillhöriga fastigheter samt tillhandahålla därtill kopplad service. Locums uppdrag är främst att tillgodose landstingsfinansierade vårdgivare med ändamålsenliga lokaler. Förvaltningsuppdraget regleras i ett avtal med landstinget. En del i förvaltningsuppdraget är att anpassa lokalerna efter hyresgästernas behov. Byggtjänster i projekten handlas upp i konkurrens på marknaden. Även den tekniska driften samt fastighetsanknutna tjänster i fastigheterna handlas upp i konkurrens. Locum följer det kommunala ändamålet och inga avsteg har skett under året.

Lokaliseringsprincipen

Locum följer lokaliseringsprincipen då bolaget förvaltar Stockholms läns landsting och landstingsanknutna organ tillhöriga fastigheter samt tillhandahåller därtill kopplad service. Vidare tillhandahåller Locum ändamålsenliga lokaler i huvudsak till verksamheter tillhörande Stockholms läns landsting eller till aktörer som har avtal med Stockholms läns landsting. Bolaget bedriver inte någon verksamhet utanför landstingets område.

Likställighetsprincipen

Locum iakttar likabehandlingsprincipen och behandlar alla lika då marknadsanpassade villkor alltid tillämpas vid såväl hyressättning av lokaler och annan upplåtelse av lokal, byggnad och mark som vid tillhandahållande av fastighetsanknutna tjänster.

Självkostnadsprincipen

Locum tillämpar, i enlighet med de specifika ägardirektiven, marknadsanpassade villkor vid hyressättning av lokaler och vid annan upplåtelse av lokal, byggnad eller mark. Vid fastighetsförsäljningar anlitas fastighetsmäklare för affärsmässig försäljning på öppna marknaden.

Locum AB följer de specifika ägardirektiven som landstingsfullmäktige beslutade om den 10 juni 2014 och som gäller fr o m den 1 juli 2014. Utgångspunkten för de nya ägardirektiven var att tydliggöra Locum AB:s respektive landstingsstyrelsens olika roller gällande fastighets- och investeringsfrågor. Nya avtal och fullmakter tecknades i slutet av 2014 mellan Locum AB och funktionsområde Strategiska fastighetsfrågor och investeringar (SFI) hos Landstingsstyrelsens förvaltning (LSF) för att tydliggöra rollerna i arbetet med de strategiska fastighetsinvesteringarna för Framtidens hälso- och sjukvård och strategiska fastighetsfrågor. Arbeta med att konkretisera innehållet i avtalen och införa förändringar har pågått under hela 2015.

Se Bilaga F3 – Bolagsstyrningsrapport Locum AB

2.4.2 Landstingets finanspolicy

Inga avsteg har skett från SLL:s finanspolicy. Locum AB:s styrelse fastställer årligen riktlinjer för den finansiella verksamheten i Locum och LFS som följer SLL:s finanspolicy.

Se bilaga F6 – Uppföljning finanspolicy.

2.4.3 Internkontroll

Styrning och kontroll av verksamheten ingår i Locums verksamhetsstyrning och ledningssystem. Den interna kontrollen utgår från SLL:s policy för intern kontroll och ska se till att verksamheten bedrivs i linje med SLL:s samt bolagets egna uppsatta mål, styr- och policydokument. Locum följer SLL:s modell² och har inarbetat den i ledningssystemet.

Internkontroll är en process som syftar till att följande mål uppnås:

- Ändamålsenlig, kostnadseffektiv och säker verksamhet.
- Tillförlitlig ekonomisk och finansiell rapportering och information.
- Efterlevnad av tillämpliga lagar och föreskrifter m.m.

Styrelsen ansvarar för den interna kontrollen inom verksamhetsområdet med utgångspunkt i beslut fattade av landstingsfullmäktige och landstingsstyrelsen.

Verkställande direktör (VD) ansvarar för att i enlighet med policyn utforma konkreta och lokala regler och anvisningar för att upprätthålla en god internkontroll. Dessa regler ska antas av styrelse. VD avrapporterar löpande till styrelsen hur den interna kontrollen fungerar. Styrelsen utvärderar kontinuerligt den information som bolagsledningen lämnar. Arbetet innefattar bland annat att säkerställa att åtgärder vidtas rörande de brister och förslag till åtgärder som framkommit vid den interna kontrollen och externa revisionen.

Åtgärder för att minska sannolikheten för, samt konsekvenser av, identifierade risker följs upp löpande och granskas i samband med årsbokslut, samt vid behov vid interna revisioner. Uppföljning av Intern kontrollplan dokumenteras kontinuerligt i Loggen (handlings- och åtgärdsplan). Uppföljning genomförs av kvalitetschef tillsammans med respektive processägare (VD, viceVD och avdelningschefer i ledningsgruppen) och vid behov av internrevisorerna. Kvalitetschef håller Loggen uppdaterad. Granskning, för kontroll av genomförda åtgärder, genomförs i intervjuform och med stickprovskontroller, när så är tillämpligt (och/eller vid behov vid interna revisioner). Granskningen redovisas därefter för styrelsen vid årsbokslut.

---

² Kontrollmiljö, riskanalys, kontrollaktiviteter, information och kommunikation samt övervakning

Bolaget upprättade och styrelsen beslutade om internkontrollplan för 2015 2014-09-25. Den interna kontrollplanen innefattade 18 riskområden som alla har bearbetats under året.

Det är VD:s uppfattning att granskningen och åtgärderna under året varit tillräckliga för att möta de risker som beskrivits i kontrollplanen. Där så krävs kommer förebyggande aktiviteter att bedrivas även under kommande år och har planerats in i respektive avdelnings eller enhets verksamhetsplan.

Planen följdes upp av styrelsen i samband med verksamhetsuppföljning, 2015-05-28 och 2015-09-24. Granskning av den interna kontrollplanen genomförs vid styrelsemöte 2016-02-25.

Se Bilaga F4 – Försäkran internkontroll och bilaga F8– Uppföljning av internkontrollplan 2015.

3. Mål

Landstingets främsta uppgift är att se till att alla invånare har tillgång till en god och väl fungerande hälso- och sjukvård och kollektivtrafik. Den långsiktiga planeringen av regionens tillväxt är också ett viktigt inslag.

Landstingets övergripande mål för 2015 är:

- En ekonomi i balans
- Förbättrad tillgänglighet och kvalitet inom hälso- och sjukvården
- Förbättrad tillförlitlighet i kollektivtrafiken
- Hållbar tillväxt
- Ett fritt, tillgängligt kulturliv med hög kvalitet
- Attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare

För att nå de övergripande målen finns nedbrutna delmål. Dessa har en tydlig koppling till respektive övergripande mål och visar prioriterade områden som ska möjliggöra måluppfyllnad för de övergripande målen. Delmålen följs upp med hjälp av mätbara indikatorer.

Landstingets mål beaktas och ligger till grund för Locums strategiska mål. Se vidare under avsnitt 3.2 Locums mål för 2015.

3.1 Mål och indikatorer

3.1.1 Ekonomi i balans

Mål och indikator	Utfall 2015	Mål 2015	Utfall 2014
EKONOMI I BALANS			
Finansiell stabilitet			
Resultat:	22mkr	5 mkr	18 mkr
Ett positivt resultat enligt balanskravet ¹⁾			

¹⁾ För förvaltningar/bolag avses att det av fullmäktige beslutade resultatkravet uppnås.

Locums mål för en ekonomi i balans var 5 mkr. Locums justerade resultat för året är 22 mkr.

3.1.2 Förbättrad tillgänglighet och kvalitet i hälso- och sjukvården

Målet är inte tillämpligt för Locums verksamhet.

3.1.3 Attraktiv kollektivtrafik i ett hållbart transportsystem

Målet är inte tillämpligt för Locums verksamhet.

3.1.4 Ett fritt, tillgängligt kulturliv med hög kvalitet

Målet är inte tillämpligt för Locums verksamhet.

3.1.5 Hållbar tillväxt och utveckling

Mål och indikator	Utfall 2015	Mål 2015	Utfall 2014
HÅLLBAR TILLVÄXT OCH UTVECKLING			
Effektivt miljöarbete			
Energianvändningen i verksamhetslokaler: energianvändning per kvadratmeter (kWh/m ²) ²	215	204	214
Andel ekologiska livsmedel	95%	100 %	81%

²⁾ Locum AB och trafikförvaltningen redovisar energianvändning för värme och elektricitet samt lokalyta (enligt LS 1201-0039).

Värden för energianvändningen redovisade i tabellen är graddagskorrigerade med SMHI:s nya normalårsperiod (1981-2010). Vid årsskiftet 2014-2015 bytte SMHI normalårsperiod för graddagar. Huvudmålet hållbar tillväxt har parametern energianvändning per kvm som för 2015 ska minska till 204 kWh per kvm BRA (A-temp). Utfallet för 2015 var 215 kWh per kvm BRA (A-temp). Andelen ekologiska livsmedel som Locum köpt in uppgick för 2015 till 95 %. Läs mer under avsnitt 6.2 Miljö.

3.1.6 Attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare

Mål och indikator	Utfall 2015	Mål 2015	Utfall 2014
ATTRAKTIV OCH KONKURRENSKRAFTIG ARBETSGIVARE			
Stolta medarbetare			
AKA-index: Uppföljning av landstingets personalpolicy i medarbetarenkäten som består av aktivt ansvarstagande, kund- och resultatfokus, förändring och utveckling, jämlikhetsindex, hälso- och stressindex samt motivationsindex. Skala 1–100.	81	81	80
Chef- och ledarskap			
Ledningsindex: Ledningsindex på en landstingsövergripande nivå från medarbetarenkäten. Skala 1–100.	78	78	75

För huvudmålet attraktiv och konkurrenskraftig arbetsgivare arbetar Locum med AKA-index och ledningsindex. Målet för parametern 2015 är 81 för AKA-index och 78 för ledningsindex. Utfallet i årets medarbetarenkät visar att Locum lyckades nå uppsatta resultatet, vilket är glädjande och visar på ett mycket gott arbete under året med bland annat utbildning av chefer i ledarskap och vidareutbildning av medarbetare. Läs mer under avsnitt 6.1 Locum som arbetsgivare.

3.2 Locums mål för 2015

Utifrån Locums vision, värderingar och SLL:s övergripande mål finns fyra strategiska mål fastställda. För varje strategiskt mål redovisas utfall på indikatorer nedan.

- Nöjda kunder
- Hållbar utveckling
- Ekonomi i balans
- Attraktiv arbetsgivare och stolta medarbetare

Huvudfokus under 2015 har varit att utveckla och förbättra kundrelationen och kundnöjdheten i de lokaler som Locum förvaltar samt att säkerställa leveransen av projekten i Framtidsplanen. Ytterligare fokusområde har varit att förbättra den hållbara utvecklingen genom att utveckla arbetet inom etiskt, socialt, ekonomiskt och miljömässigt ansvarstagande samt att arbeta vidare med Locum som en konkurrenskraftig arbetsgivare.

Nöjda kunder

	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2015	Mål 2016	Mål 2017	Mål 2018	Mål 2019
Nöjd-Kund-Index (NKI), %	54	62	54	65	70	75	80
Lokalmätning, skala 1-5	4,1	4,1	>4	>4	>4	>4	>4
Projektmätning, skala 1-5	4,4	4,4	>4	>4	>4	>4	>4
Driftmätning, %	76	64	76	77	78	78	78
Trygghetsindex, %	55	57	47	56	58	60	62

I maj beslutade Locum att under 2015 använda Fastighetsbarometern Kontor för att mäta hur nöjda våra kunder är med förvaltningen av sjukhusen. Syftet med en förändrad mätning var ett önskemål från ledning och styrelse att vi skulle kunna jämföra oss med andra aktörer på fastighetsmarknaden. I samband med beslutet togs även driftmätningen bort som en egen mätning av våra driftentreprenörer.

Mätningen genomfördes via telefonintervjuer mellan augusti och september 2015. Locums resultat på NKI blev 62, vilket är högre än vårt tidigare NKI-värde för 2014, men betydligt lägre än övriga deltagande bolag i undersökningen. Ur resultatet från Fastighetsbarometern har vi också hämtat värden för driftindex och trygghetsmätning. Även värdet för driftindex visar på ett betydligt lägre resultat än tidigare år. Vi har således ett stort och nödvändigt förändringsarbete framför oss vars övergripande syfte är att skapa en fastighetsförvaltning av högsta kvalitet både vad gäller kvalitet och service. Fokus för förändringsarbetet inom Locum kommer således att vara den dagliga fastighetsförvaltningen med skötsel och felanmälan. Det är viktigt att hitta systematiska arbetssätt och att ge kunderna ett tydligt löfte så att alla är överens om vilka förväntningar Locum ska leva upp till.

Genom lokalmätningen efter ett lokalanpassningsprojekt tar vi reda på om vi – enligt projektets mål och förutsättningar – har uppnått överenskommen funktion, det vill säga att lokalerna är ändamålsenliga för de aktiviteter de är avsedda för. Vi mäter ändamålsenligheten utifrån betygsskalan 1-5. Under året har vi uppnått ett sammantaget resultat på 4,1 för de lokalmätningar som har genomförts. Locums mål är att som lägst uppnå betyget 4.

I samband med överlämnandet av byggprojekt till hyresgästen genomförs en projektmätning för att följa upp om kunden har varit nöjd med planeringen, samarbetet och genomförandet av projektet utifrån betygsskalan 1-5. Under året har vi uppnått ett sammantaget resultat på 4,4 för de projektmätningar som har genomförts. Locums mål är att som lägst uppnå betyget 4.

Läs mer under avsnitt 4 Verksamhet.

Hållbar utveckling

	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2015	Mål 2016	Mål 2017	Mål 2018	Mål 2019
Tillförd energi, kWh/m ² A-temp ³	230	228	224	222	218	216	209
Energianvändning el och värme, kWh/m ² A-temp ⁴	214	215	204	200	194	190	188
Andel förnybar energi, %	96	N.A	94	95	95	95	95
Andel godkända byggprodukter enligt Byggvarubedömningen, %	95	98	>95	>95	>95	>95	>95
Sorterat avfall från byggtreprenad, %	81	89	>90	>90	>90	>90	>90

Värden för tillförd energi och energianvändningen redovisade i tabellen är graddagskorrigerade med SMHI:s nya normalårsperiod (1981-2010). Vid årsskiftet 2014-2015 bytte SMHI normalårsperiod för graddagar.

Locum har genomfört energibesparingar under 2015 utifrån resultatet från genomförda energikartläggningarna. Några exempel på energibesparande åtgärder är driftoptimeringar på Karolinska Universitetssjukhusen i Huddinge och Solna. Vi har dock inte nått uppsatta mål för energibesparingar, men ytterligare förslag på åtgärder ska genomföras. Under 2016 ska Locum dessutom arbeta med energiplaner för fastigheterna.

Locum ställer krav på förnybar energi i upphandling av energi. N.A i tabellen ovan innebär att resultat för andel förnybar energi saknas då redovisning från leverantörerna sker först i mitten av mars 2016.

Material och produkter som används i byggprojekt för Locum ska vara bedömda utifrån Byggvarubedömningens (BVB) kriterier för produktbedömning. Det finns tre nivåer: rekommenderas, accepteras och undviks. Målet är att endast använda rekommenderade och accepterade produkter i byggproduktion. Utfallet på andel godkända byggprodukter var 98 % för 2015.

Ett krav som ställs i Locums byggprojekt är att byggtreprenören ska uppnå 90 % sorteringsgrad för byggavfall. Entreprenören ska även hantera material som tillförs, förvaras och byggs in, så att till exempel risk för fuktskada minimeras, vilket förebygger att material håller god kvalitet i alla

³ A-temp är den invändiga arean för våningsplan, vindsplan och källarplan som värms till mer än 10°C i byggnaden. Värden avser strategiska fastigheter. Värmen har graddagskorrigerats med SMHI:s nya graddagar från årsskiftet 14/15

⁴ A-temp är den invändiga arean för våningsplan, vindsplan och källarplan som värms till mer än 10°C i byggnaden. Värden avser strategiska fastigheter. Värmen har graddagskorrigerats med SMHI:s nya graddagar från årsskiftet 14/15.

led och inte behöver kasseras eller rivs ut. Locum följer upp kraven genom att utföra miljöronder i byggskedet. Sorteringsgraden under 2015 var 89 %.

Läs mer under avsnitt 6.2 Miljö.

Ekonomi i balans

	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2015	Mål 2016	Mål 2017	Mål 2018	Mål 2019
<i>Landstingsfastigheter Stockholm (LFS)</i>							
Avkastning på eget kapital, exklusive reavinster, %	5	6	6	7	6	6	6
Resultat före skatt, inklusive reavinster, mkr	338	346	235	335	235	235	235
<i>Locum AB</i>							
Resultat före skatt, mkr	18	22	5	5	5	5	5

Varje år fastställer landstingsfullmäktige ett resultatkrav på LFS som framgår i budgeten. För 2015 uppgick resultatkravet till 235 mkr. Om LFS resultat överstiger det budgeterade resultatet hanteras överskottet som en ökning av det egna kapitalet. Hela resultatet disponeras dock inom landstingskoncernen. Under 2015 uppgick resultatet i LFS, inklusive reavinster från fastighetsförsäljningar, till 346 mkr, vilket motsvarar en avkastning på eget kapital, exklusive reavinster, med 6 procent.

Ägaren har inte formulerat något långsiktigt ekonomiskt mål för Locum AB utöver att verksamheten ska ge ett överskott. För 2015 var målet 5 mkr, och resultatet blev 22 mkr före koncernbidrag.

Läs mer under avsnitt 5. Ekonomi.

Attraktiv arbetsgivare och stolta medarbetare

	Utfall 2014	Utfall 2015	Mål 2015	Mål 2016	Mål 2017	Mål 2016	Mål 2017
Nöjd-Medarbetar-Index (NMI), %	78	80	78	80	80	80	80
Ledarindex, %	75	78	78	80	80	80	80
AKA-index, %	80	81	81	80	80	80	80

Utfallet i årets medarbetarenkät visar att Locum lyckades nå uppsatta resultatet, vilket är glädjande och visar på ett mycket gott arbete under året med bland annat utbildning av chefer i ledarskap och vidareutbildning av medarbetare.

Läs mer under avsnitt 6.1 Locum som arbetsgivare.

4. Verksamhet

4.1 Genomförd verksamhet

Sjukhus med tillgång till service

Locums uppdrag är främst att erbjuda landstingsfinansierade vårdgivare ändamålsenliga lokaler. Vården levereras av såväl landstingsägda förvaltningar och bolag som av privata vårdgivare. I våra fastigheter finns även andra kunder, med verksamheter som till exempel sjukhem, skolor samt kunder som levererar service i byggnaderna såsom apotek, kiosker och restauranger. För att ytterligare utveckla tillgången till service vid entréerna till sjukhusen har Locum tagit fram ett entrékoncept som har införts på flera sjukhus. Senast i raden är Bromma sjukhus som har byggts om med en mer lättorienterad entréhall med tydliga gränser mellan hyresgästytor och kommunikationsstråk. Även reception och möblering har bytts ut för att fullgöra syftet.

Långsiktig utveckling av sjukhusen

Landstinget fastställer fastighetsutvecklingsplaner för att säkerställa den långsiktiga utvecklingspotentialen hos landstingets strategiska fastigheter. Planerna definierar förvaltningsförutsättningarna för Locum och utgör utgångspunkt i planeringen av enskilda projekt. Locum har under året tagit fram förvaltningsplan för Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge och för Södertälje sjukhus. Målet är att säkerställa en helhetsbild av hur anläggningen ska förvaltas och utvecklas inom en femårsperiod samt få en samlad, tillgänglig information om den aktuella fastigheten.

Ändamålsenliga och flexibla lokaler

Villkoren och förutsättningarna för Locums verksamhet har delvis förändrats de senaste åren till följd av en ökad mångfald av vårdgivare som konkurrerar om uppdrag och patienter. Vi ser en allt större rörlighet inom fastighetsbeståndet och utmaningen för Locum är att tillgodose kraven på anpassningar av lokaler för relativt kortsiktiga behov på ett sätt som är långsiktigt hållbart. Det innebär att lösa speciella behov i ändamålsenliga lokaler med generella lösningar, vilket är en svår men nödvändig balansgång för att hantera ägarkapitalet på ett ansvarsfullt sätt.

Lokaler som uppfattas som ändamålsenliga för sitt syfte är lokaler som,

- medger verksamhetsutveckling och flexibel användning över tid
- stödjer patientens rätt till självbestämmande och integritet
- stödjer personalen i deras ambition att arbeta nära patienten
- stödjer processorienterade arbetssätt
- medger att ett generellt utformat vådrum kan användas av olika vårdgivare
- medger att stödfunktioner kan delas mellan olika vårdgivare.

Locum har tagit fram konceptprogram för Stockholms läns landstings fastighetsbestånd. Målet med konceptprogrammen är att skapa ändamålsenliga vårdmiljöer som både möter vårdens och patienternas behov. Genom lokalmätningen efter ett lokalanpassningsprojekt tar vi reda på om vi – enligt projektets mål och förutsättningar – har uppnått överenskommen funktion, det vill säga att lokalerna är ändamålsenliga för de aktiviteter de är avsedda för. Vi mäter ändamålsenligheten utifrån betygskalet 1-5. Under året har vi uppnått ett sammantaget resultat på 4,1 för de lokalmätningar som har genomförts. Locums mål är att som lägst uppnå betyget 4.

Utveckling och införande av kundtjänst

I det långsiktiga arbetet med att utveckla relationen med kunderna är en viktig beståndsdel att etablera en tydlig och enkel kanal för kunddialog. Locum inrättade 2014 en kundtjänstfunktion för att kunna ta emot och följa upp kundärenden. Under 2015 har kundtjänsten lanserats inom nya områden enligt plan. Från och med september har kundtjänsten tagit över felanmälan för driften på Norrtälje sjukhus i samband med nya driftavtal. Från och med oktober har felanmälan för Södersjukhuset och Danderyds sjukhus kopplats till Locums kundtjänst. Ett stort arbete har lagts ner på att introducera de nya driftentreprenörerna på Södersjukhuset och Danderyds sjukhus. Introduktionen är en pågående process där vi arbetar tillsammans med respektive entreprenör för att få arbetet att löpa smidigt. I samband med införandet av kundtjänsten infördes fastighetsförvaltningssystemet Landlord III på Locum för att få kontroll över informationen om de felanmälningar och beställningar som görs. Under 2015 har Landlord III implementerats inom fler verksamhetsområden där nya rutiner och processer har etablerats.

Facility Management-tjänster (FM-tjänster) med fokus på kundnytta

2014 genomfördes en samordnad upphandling av FM-tjänster inom lokalvård, vaktmästeri och servicecenter. Under 2015 har arbete pågått med driftsättning av FM-tjänsterna. Nya kunder har tillkommit och antalet avtal har ökat från ungefär 100 till över 400 avtal. För varje enskild kund har avtalen driftsatts och leverantörer av tjänsterna har kommit på plats på respektive sjukhus samt på övriga externa enheter. Stort fokus har också varit uppföljning av leverantörer och att leveranserna ska uppnå och hålla avtalad nivå. Möjligheten att erbjuda nya tjänster analyseras kontinuerligt och pilotprojekt utvärderas, som till exempel sängtvätt.

Mer lättillgänglig information om byggprojekt

Vi arbetar fortlöpande med bygg- och störningsinformation. Genom att vidareutveckla kanaler för kundkommunikation ska bland annat arbetet

med de stora byggprojekten kunna hanteras så effektivt som möjligt, både för att störningar i kundernas verksamhet ska kunna minimeras och för att förenkla arbetet i projekten. Nya locum.se lanserades i april med fokus på information till Locums kunder. Redaktionsråd finns inom samtliga kundområden där bland annat nyhetsbrev samordnas. Arbetet i projekt innefattar också att vidareutveckla digitala kommunikations- och visualiseringslösningar i samråd med våra kunder för att kunden på ett enkelt och överskådligt sätt ska kunna ta del av projekthandlingar och få en visuell bild av den slutliga lokallösningen genom virtuella 3D-miljöer och databaser. I samband med överlämnandet av projekt till hyresgästen genomförs en projektmätning för att följa upp om kunden har varit nöjd med planeringen, samarbetet och genomförandet av projektet utifrån betygskalet 1-5. Under året har vi uppnått ett sammantaget resultat på 4,4 för de projektmätningar som har genomförts. Locums mål är att som lägst uppnå betyget 4.

Ny kundmätning

I maj beslutade Locum att under 2015 använda Fastighetsbarometern Kontor för att mäta hur nöjda våra kunder är med förvaltningen av sjukhusen. Syftet med en förändrad mätning var ett önskemål från ledning och styrelse att vi skulle kunna jämföra oss med andra aktörer på fastighetsmarknaden. I samband med beslutet togs även driftmätningen bort som en egen mätning av våra driftentreprenörer. Den största skillnaden med mätningen är att frågorna utgår från lokalen och dess funktion och inte som tidigare från det personliga mötet med personal från Locum.

Mätningen genomfördes via telefonintervjuer mellan augusti och september 2015. Totalt intervjuades 151 personer. Resultat sammanställdes utifrån 127 av intervjuerna. Locums resultat på NKI blev 62, vilket är högre än vårt tidigare NKI-värde för 2014, men betydligt lägre än övriga deltagande bolag i undersökningen. Ur resultatet från Fastighetsbarometern har vi också hämtat värden för driftindex och trygghetsmätning. Även värdet för driftindex visar på ett betydligt lägre resultat än tidigare år. Vi har således ett stort och nödvändigt förändringsarbete framför vars övergripande syfte är att skapa en fastighetsförvaltning av högsta kvalitet både vad gäller kvalitet och service. Fokus för förändringsarbetet inom Locum kommer således att vara den dagliga fastighetsförvaltningen med skötsel och felanmälan. Det är viktigt att hitta systematiska arbetssätt och att ge kunderna ett tydligt löfte så att alla är överens om vilka förväntningar Locum ska leva upp till.

Trygga och säkra lokaler

Våra lokaler ska upplevas som trygga och säkra för vårdgivare och patienter. Locum har ett systematiskt arbete i säkerhetsfrågor och har en

uppdaterad krishanteringsplan för Locums verksamhet som utgår från gällande lagstiftning. Vid en allvarlig händelse finns en tydlig kontaktväg och etablerad samverkan med övriga aktörer inom SLL. Vi genomför regelbundet risk- och sårbarhetsanalyser avseende reservkraft, vattendistribution, avlopp, värme m.m. Under året har vi genomfört ett flertal trygghetsvandringar på sjukhusen. Under vandringarna har kunder fått komma med synpunkter och förslag på åtgärder för att förbättra tryggheten kring våra sjukhus. Bland annat har åtgärder som bättre belysning till och från sjukhusen samt inom sjukhusområdet och målning av parkeringsgarage genomförts. I resultatet från trygghetsmätningen kan vi konstatera att dessa relativt enkla åtgärder ger effekt.

Locums hållbarhetsarbete

Under 2015 har vi fortsatt arbetet med att paketera och implementera vårt hållbarhetsarbete utifrån Locums strategiska mål och vår Hållbarhetspolicy internt och externt. 2014 fastställde styrelsen för Locum AB Locums policy för kvalitet, miljö, arbetsmiljö och säkerhet. I januari 2015 beslutade styrelsen om namnändring till Hållbarhetspolicy. Locums uppförandekod "Vårt sätt att vara" utgår från våra värderingar och vår hållbarhetspolicy och är utformad utifrån sju hållbarhetsområden som beskriver hur vi på Locum tar etisk, social, ekonomisk och miljömässig hänsyn i vår verksamhet samt i förhållandet till varandra och till våra samarbetspartners. Vi använder den internationella standarden för socialt ansvarstagande ISO 26000 som vägledning i vårt hållbarhetsarbete och sammanfattar vårt ansvar under följande hållbarhetsområden:

- **Mänskliga rättigheter** – inkluderar även respekt för arbetsvillkor, hälsa och säkerhet, mångfald och jämställdhet inom vår egen organisation.
- **Efterlevnad av lagar och regler** – utöver lagar och regler finns fastställda styrande dokument såväl för SLL som internt på Locum vilka styr vår verksamhet, vårt arbete och vårt agerande.
- **Omsorg om miljön** – vårt arbete med att minska miljö- och energipåverkan från vår verksamhet.
- **Intressentdialog** – våra intressenter är de som påverkar, eller påverkas av, vår verksamhet t ex kunder, medborgare, leverantörer, ägare, myndigheter, kommuner, media.
- **Utveckling av lokalsamhället** – innefattar samarbeten för att åstadkomma lokala lösningar för en hållbar utveckling. Lokalsamhället kan omfatta allt från intressenter som vistas intill vår verksamhet, till intressenter som vistas längre från verksamheten

men som kan uppleva effekterna av den.

- **Ansvarsfulla och etiska affärsmetoder** – inkluderar trovärdighet, god byråkrati och moralisk kompetens samt att motverka mutor, korruption och oegentligheter.
- **Ansvar i leverantörskedjan** – vårt arbete med att ställa hållbarhetskrav på leverantörerna samt att följa upp dessa krav.

Vi för en löpande dialog med våra intressenter, dvs. de grupper och personer som påverkar eller påverkas av Locums verksamhet, för att försäkra oss om att vi prioriterar rätt frågor och bidrar till utvecklingen av ett hållbart samhälle. För oss på Locum är det av största vikt att såväl närboenden som personal, patienter och besökare känner sig välinformerade och delaktiga i dialoger kring byggprojekten. Under året har vi tillsammans med representanter från bland annat berörda kommuner, sjukhus och landstinget genomfört boendemöten för att underlätta detaljplaneprocessen och ansökan om bygglov.

Omsorg om miljön

Enligt Locums ägardirektiv ska vi arbeta aktivt för att skapa hälsofrämjande miljöer i de fastigheter som vi förvaltar. Därför arbetar vi bland annat med att bygga resurssnålt och hållbart, minska energianvändningen samt sträva efter hög återanvändningsgrad. Läs mer under avsnitt 6.2 Miljö.

4.2 Verksamhetsförändringar

I september 2015 tillträdde Patrik Emanuelsson som ny vd för Locum. Under hösten 2015 har ett intensivt arbete pågått med analys av verksamheten. Analysen har resulterat i att en ny organisation med tydligare fokus på fastighetsförvaltning och drift träder i kraft från och med 1 januari 2016. Läs mer under avsnitt 6.1 Locum som arbetsgivare.

4.3 Produktion - fastigheter

Se Årsrapport 2015 för Landstingsfastigheter Stockholm (LFS)

4.4 Produktion ur ett jämställdhetsperspektiv

Locum är ett jämställt företag med ca 54 % anställda män respektive 46 % anställda kvinnor under 2015.

5. Ekonomi

5.1 Resultatutveckling och prognos

Resultaträkning Mkr	Bokslut 2015	Budget 2015	Avvik AC-BU	Bokslut 2014	Förändr %
Förvaltningsarvode	111	113	-2	113	-1,8 %
Försäljningsintäkter	232	245	-13	204	13,7 %
Övriga intäkter	4	2	2	1	300,0 %
Verksamhetens intäkter	347	360	-13	318	9,1 %
Personalkostnader	-260	-281	21	-221	17,6 %
Lokalhyra	-16	-16	0	-16	0,0 %
Öriga lokalkostnader	-1	-1	0	-2	-50,0 %
Inhyrd personal	-9	-8	-1	-14	-35,7 %
Övriga kostnader	-40	-46	6	-40	0,0 %
Verksamhetens kostnader	-326	-352	26	-293	11,3 %
Avskrivningar	-3	-2	-1	-2	50,0 %
Finansnetto	-40	-1	-39	8	-600,0 %
Resultat före bokslutsdispositioner och skatt	-22	5	-27	31	
Erhållna koncernbidrag (komp)	44	0	44	0	
Lämnade koncernbidrag (komp)	0	0	0	-13	-100,0 %
Justerat resultat	22	5	17	18	
Lämnade koncernbidrag (skatt)	-23	0	-23	-19	21,1 %
Överavskrivningar	0	0	0	0	
Resultat efter bokslutsdispositioner och skatt	-1	5	-6	-1	

Verksamhetens intäkter till och med november uppgår till 347 mkr vilket är 13 mkr lägre än budgeterat men 29 mkr högre än föregående år.

Differensen mot budget beror till stor del på att ett för högt timpris på FM användes i budget men också på att nyrekrytering inte skett i den takt som uppskattades vid budgettillfället vilket även syns i form av lägre personalkostnader.

Jämfört med föregående år har intäkterna ökat med 29 mkr.

Förvaltningsarvodet har minskat med 2 mkr på grund av mindre förvaltat yta⁵. Intäkter från tidskrivning har ökat med 19 mkr på grund av en större organisation med fler anställda som debiterar tid.

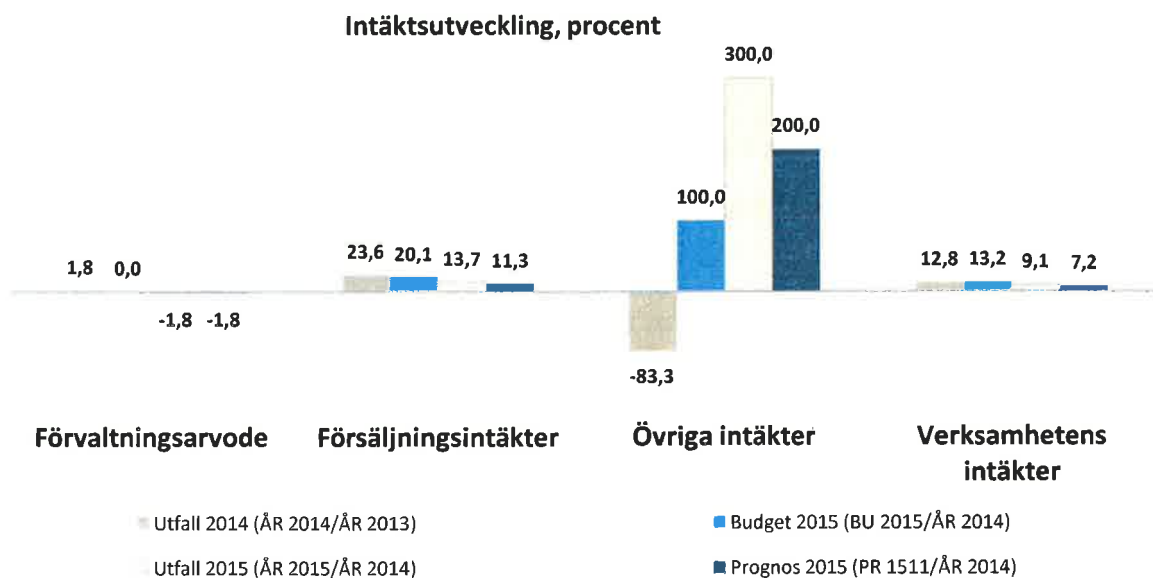
⁵ Genomförandet av "framtidspanen" har medfört att vissa byggnader rivits.

Verksamhetens kostnader exklusive avskrivningar uppgår till 326 mkr och är 26 mkr lägre än budgeterade 352 mkr, vilket i huvudsak beror på en lägre kostnad för personal. Personalkostnaden är ca 21 mkr lägre än budgeterat. Nyrekryteringar har inte utförts i den utsträckning som beräknades vid budgettillfället vilket sänkt personalkostnaden samtidigt som det i utfallet per sista december 2015 ingår 24 månaders avgångslön för tidigare VD, totalt ca 5 mkr. Jämfört med samma period 2014 har kostnaden för personal ökat med 39 mkr. Att personalkostnaden ökat i större utsträckning än intäkterna jämfört med 2014 beror till viss del på att en sänkning av timpriset för FM tjänster gjordes i början på 2015 för att matcha marknadsläget i FM-branschen. I personalkostnaderna 2015 ingår även en ökad kostnad för löneskatt, totalt 9 mkr på grund av sänkt diskonteringsränta vid beräkning av pensionsskulden.

Finansnettot uppgår till 40 mkr och består av 4 mkr räntedel i årets pensionsskuld samt 36 mkr som avser ökningen i pensionsskulden på grund av ränteförändring.

Locum har erhållit 44 mkr i koncernbidrag. Ersättning för ökade kostnader på grund av ränteförändring vid beräkning av pensionsskulden är 45 mkr. Koncernbidraget har minskats med 1 mkr avseende återbetalning av AGA premier 2004 som Locum erhållit 2015.

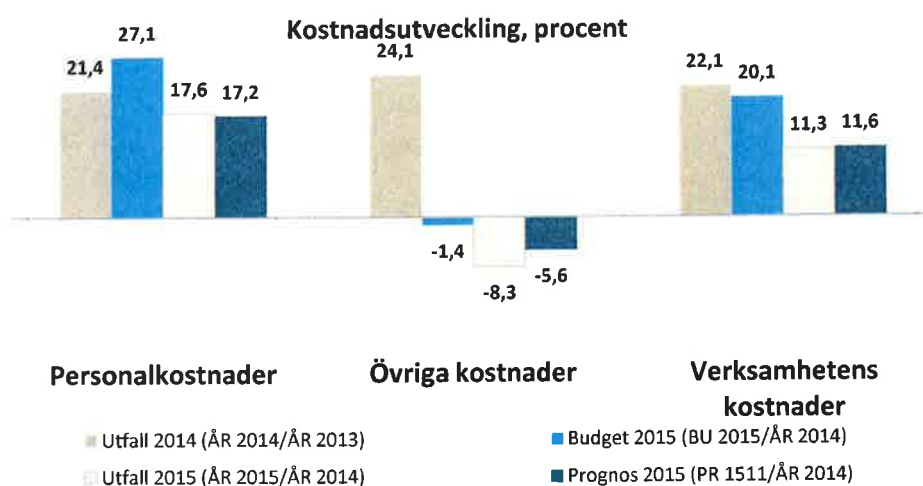
5.1.1 Intäktsutveckling

Försäljningsintäkterna har ökat varje år sedan 2013 vilket beror på en större organisation som genererar mer intäkter i form av tidskrivning i projekt. Övriga intäkter har stora variationer procentuellt men tittar man i

kronor så är förändringen relativt liten. Övriga intäkter 2014 minskade 83 % jämfört med 2013 och det beror på en återbetalning från AFA som bokfördes 2013. I Budget för 2015 beräknas övriga intäkter till 2 mkr jämfört med utfallet 2014 som var 1 mkr, ökningen beror delvis på återbetalning från AFA som bokförts 2015 vilket även förklarar förändringen mellan utfall 2015 och utfall 2014.

5.1.2 Kostnadsutveckling

Personalkostnaderna har ökat sedan 2013 vilket är ett resultat av en större organisation. Dessa kostnader täcks av ökade intäkter i form av tidskrivning i projekt. Ökningen i övriga kostnader kan till största del hänföras till ökade kostnader för inhyrd personal och konsultkostnader. Ökningen skedde mellan 2013 och 2014 och har sedan dess legat relativt stabilt.

5.1.3 Avvikelser – årets resultat mot årsbudget

Orsak, Mkr textkommentar	Intäkt	Kostnad	Resultat
	Avvikelse AC-BU 2015	Avvikelse AC-BU 2015	Avvikelse AC-BU 2015
Förvaltningsarvode	-2,0		-2,0
Försäljningsintäkter	-13,0		-13,0
Övriga intäkter	2,0		2,0
Personalkostnader		21,0	21,0
Lokalhyra		0,0	0,0
Övriga lokalkostnader		0,0	0,0
Inhyrd Personal		-1,0	-1,0
Övriga kostnader		6,0	6,0
Avskrivningar & Finansnetto		-40,0	-40,0
Lämnade/erhållna koncernbidrag kompensation		44,0	44,0
Summa avvikelse	-13,0	30,0	17,0

Intäkter

Verksamhetens intäkter uppgår till 347 mkr mot budgeterade 360 mkr. Intäkter från tidskrivning är 21 mkr lägre än budgeterat vilket beror på för högt budgeterat timpris⁶ på FM samt att nyrekrytering inte skett i den takt som uppskattades vid budgettillfället vilket även sänker personalkostnaderna. Övriga intäkter består av återbetalning från AFA avseende 2004 års inbetalda avgifter.

Personalkostnader

Personalkostnaderna uppgår till 260 mkr, vilket är 21 mkr lägre än de budgeterade 281 mkr. Lönekostnaderna inklusive sociala avgifter är 19 mkr lägre och detta beror till största del på att rekrytering inte skett i den takt som budgeterat. Kostnaden för pensioner överstiger budget med 3 mkr. Anledningen till att kostnaden ökar är att löneskatten som är beräknad på pensionskulden har ökat med ca 9 mkr på grund av förändrad diskonteringsränta. Samtidigt sjunker kostnaden för pensioner på grund av en sjunkande pensionsskuld. Denna förändring var inte medräknad i budget. I utfallet för perioden ingår även avgångslön för tidigare VD, ca 5 mkr.

Lokalhyror

Hyreskostnaderna ligger på 16 mkr, vilket är i linje med budget.

⁶ Timpriset sänktes från 900 kr till 650 kr för att bättre motsvara ”marknadspris” inom FM.

Övriga kostnader

Övriga kostnader ligger totalt sett under budget med 6 mkr. Konsultarvoden och IT kostnader står för den största differensen.

Avskrivningar och finansnetto

Ränteintäkter för placeringar samt bankmedel uppgår till 100 tkr och understiger budget med 5 mkr och förklaras av det låga ränteläget. Räntedelen i årets pensionsskuld är 40 mkr vilket är 34 mkr högre än budget. Effekten på pensionsskulden som är härförlig till ändrad diskonteringsränta uppgår till 36 mkr och bokförs som en finansiell kostnad och var inte medräknad i budget.

Erhållna och lämnade koncernbidrag

Locum kommer att lämna koncernbidrag på 23 mkr som avser skattejustering och samtidigt ta emot koncernbidrag på 44 mkr hänförligt till den negativa effekten av förändrad diskonteringsränta på pensionsskulden. Detta fanns ej med i budget.

5.1.4 Förändring – årets resultat mot föregående år

Orsak, Mkr textkommentar	Intäkt	Kostnad	Resultat
	Förändring Utfall 2015-2014	Förändring Utfall 2015-2014	Förändring Utfall 2015-2014
Förvaltningsarvode	-2,0		-2,0
Försäljningsintäkter	28,0		28,0
Övriga intäkter	3,0		3,0
Personalkostnader		-39,0	-39,0
Lokalhyra		0,0	0,0
Övriga lokalkostnader		1,0	1,0
Inhyrd Personal		5,0	5,0
Övriga kostnader		0,0	0,0
Avskrivningar & Finansnetto		-49,0	-49,0
Lämnade/erhållna koncernbidrag kompensation		57,0	57,0
Summa avvikelser	29,0	-25,0	4,0

Intäkter

Verksamhetens intäkter uppgår till 347 mkr, vilket är 29 mkr högre än föregående års 318 mkr. Av dessa 29 mkr bidrar intäkter från ökad tidsdebitering med 19 mkr. Det administrativa påslaget på grund av ökade projektvolymerna har ökat med 6 mkr. Förvaltningsarvodet har minskat med 2 mkr på grund av mindre förvaltningsyta. Övriga intäkter har ökat med 3 mkr och avser delvis återbetalning från AFA gällande 2004 års premier.

Personalkostnader

I och med genomförandet av bl.a. Framtidsplanen och en ökning av tjänster på Facility Management har vi rekryterat personal vilket medför ökade personalkostnader. Personalkostnaderna uppgår till 260 mkr mot 221 mkr föregående år. Fler anställda har bidragit till att lönekostnaderna inklusive sociala avgifter ökat med 27 mkr. Till övervägande del finansieras ökade personalkostnader genom motsvarande tiddebitering.

Pensionskostnaderna har ökat med 15 mkr jämfört med 2014. Föregående år minskade pensionskostnaderna med 3 mkr på grund av lägre löneskatt i och med en höjd diskonteringsränta. 2015 är situationen omvänd, i oktober 2015 beslutade KPA om en sänkning av diskonteringsräntan vilket medförde en ökad kostnad för löneskatt med 9 mkr.

Inhyrd personal

Kostnad för inhyrd personal har minskat med 5 mkr jämfört med föregående år då vi haft mindre behov av att hyra in externa resurser.

Avskrivningar och finansnetto

Avskrivningarna är något högre än utfallet föregående år. Ränteintäkter för placeringar samt bankmedel uppgår till 100 tkr, vilket är 3 mkr lägre än föregående år och kan förklaras av det fortsatt låga ränteläget.

Utfallet på kontot "Räntedel i årets pensionskostnad" är 40 mkr och består av räntedel i pensionskostnaden 4 mkr samt 36 mkr som avser en finansiell kostnad i samband med förändring av diskonteringsräntan på pensionsskulden. Föregående år ändrades räntan åt motsatt håll vilket hade en positiv effekt på finansnettot med ca 10 mkr.

Den stora differensen är skillnaden mellan KPA:s uträkning på effekten av diskonteringsräntan på 2015 respektive 2014 års utgående pensionsskuld.

Kompensation koncernbidrag

Locum kommer att få ta emot koncernbidrag från moderbolaget LISAB på 44 mkr avseende 2015 som en kompensation för den stigande pensionsskulden på grund av sjunkande ränta. 2014 var situationen det omvända, vilket innebar att Locum istället lämnade 13 mkr i koncernbidrag.

5.1.5 Externa intäkter och kostnader

SLL-extern resultaträkning, Mkr	SLL-externt Bokslut 2015	SLL-externt Bokslut 2014	Förändr %	SLL-externt Budget 2015	Avvik AC-BU
Verksamhetens intäkter	2	1	100,0 %	1	1
Verksamhetens kostnader	-318	-287	10,8 %	-352	34
Avskrivningar	-3	-2	50,0 %	-2	-1
Finansnetto	-40	4	-1100,0 %	-6	-34
Resultat	-359	-284	26,4 %	-359	0

De externa kostnaderna består främst av personalkostnader och ökar på grund av nyrekryteringar. Intäkterna i verksamheten är till 99 % interna. Externa intäkter 2015 avser främst återbetalning från AFA.

5.1.6 Personal

Bemanningskostnader Mkr	Bokslut 2015	Budget 2015	Avvik AC-BU	Bokslut 2014	Föränd %
Summa personalkostnader	260	280	-20	221	17,6 %
<i>varav förändring sem- och löneskuld</i>	1		1	2	-50,0 %
<i>varav lönekostnad</i>	161	175	-14	140	15,0 %
<i>varav pensionskostnad</i>	33	31	2	19	73,7 %
Inhyrd personal	9	8	1	14	-35,7 %
<i>varav övrig personal</i>	9	8	1	14	-35,7 %
Summa bemanningskostnad	269	288	-7%	235	14,5 %
<i>varav omställningskostnader</i>	0	0	0	0	
Bemanningskostnad exkl omställningskostn	269	288	-7%	235	14,5 %

Sjukfrånvaromått	Bokslut 2015	Bokslut 2014	Föränd %-enh	Budget 2015	Avvik %-enh
Procentuell sjukfrånvaro	3	3	0%	0	0,0 %

Läs mer i tidigare avsnitt, under rubrik 6.1.2 verksamhetsförändringar & omstruktureringar samt 6.1.7 Sjukfrånvaro.

Utveckling helårsarbeten samt verksamhetsförändringars effekt

Personalvolym/helårsarbete Antal	Bokslut 2015	Budget 2015	Avvik AC-BU	Bokslut 2014	Föränd %	LF/LS/MSN beslut (Ja/Nej)
Helårsarbeten exkl. extratid (personalvolym)	302	312	-10	260	16,2 %	

Genomsnittlig antal årsarbetare i december är 302 och är 10 färre jämfört med periodiserad budget. Antalet anställda har ökat med 16 % jämfört med 2014. Läs mer under avsnitt 5.1.4

5.1.7 Övriga kostnader, avskrivningar och finansnetto

Utfall för övriga kostnader uppgår till 40 mkr, vilket är 6 mkr under budget. Det kan förklaras av lägre kostnader för konsulter och IT kostnader. Förvaltning och utveckling av nya förvaltningssystemet Landlord III hade budgeterats men projektet kom igång sent 2015 och utvecklingskostnaderna har inte fallit ut på grund av att införande av systemet fortfarande pågått. Förväntade kostnader avseende en utvecklingsplan för informationsförvaltningen inom Locum budgeterades, men på grund av avsaknad av beslut har planen inte nått genomförandesteg under 2015.

Avskrivningarna uppgår till 3 mkr vilket är i linje med budget.

Ränteutgifter för placeringar samt bankmedel uppgår till 100 tkr, vilket är 5 mkr under budget. Intäkternas del avseende räntebärande placeringar har minskat med 3 mkr jämfört med föregående år, vilket förklaras av det låga ränteläget.

Räntedelen i årets pensionsskuld uppgår till 4 mkr enligt uträkning från KPA. Detta är 2 mkr lägre än budgeterat. På grund av finansinspektionens beslut att sänka diskonteringsräntan ökade pensionsskulden med 36 mkr. Ökningen är bokförd som en finansiell kostnad och var inte medräknad i budget.

5.2 Resultatdisposition

Årets resultat före bokslutsdispositioner	-22
Erhållet koncernbidrag (kompensation)	44
Resultat att jämföra mot resultatkrav	22
- varav resultatkrav	5
- varav resultat att behålla innan soliditet över 30 %	17
Lämnat koncernbidrag (skatt)	-23
Resultat som behålls i verksamheten	-1

5.3 Investeringar

Investeringar Mkr	Bokslut 2015	Status*	Budget LF 2015	Avvik AC-BU
Maskiner och inventarier	2		5	-3
Totalt investeringar	2	0	5	-3

Investeringar avser kontorsinventarier och IT. I budget räknade vi med att förmånsbilarna skulle redovisas i balansräkningen enligt K3, men vid senare tillfälle visade det sig att vi skulle fortsätta kostnadsföra dessa i resultaträkningen. Samtidigt har vi ökade IT-investeringar på grund av den växande organisationen.

5.4 Balansräkning

Balansräkning Mkr	2015-12-31	2014-12-31	Förändring
Tillgångar			
Anläggningstillgångar	9	10	-1
Omsättningstillgångar	450	408	42
<i>varav kassa och bank</i>	347	222	125
SUMMA TILLGÅNGAR	459	418	41
Eget kapital	124	125	-1
Avsättningar	262	231	31
Skulder	73	62	11
Långfristiga skulder	4	4	0
Kortfristiga skulder	69	58	11
SUMMA SKULDER OCH EGET KAPITAL	459	418	41

Omsättningstillgångarnas ökning jämfört med föregående år avser ökad kortfristig fordran avseende 2015 års erhållna koncernbidrag. De korta placeringarna har minskat med 150 mkr och kassan har ökat med 125 mkr. Detta till följd av att vi inte valt att förlänga en kortfristig placering på grund av negativ ränta. Förändringen i eget kapital består av årets resultat. Avsättning till pensionsskulden har ökat med 31 mkr enligt beräkningar från KPA. De kortfristiga skulderna har ökat med 11 mkr, vilket beror på att årets skatteskuld avseende löneskatt har ökat jämfört med tidigare år.

5.5 Kassaflödesanalys

Kassaflödesanalys Mkr	2015-12-31
Den löpande verksamheten	
Kassaflöde från den löpande verksamheten	8
Investeringsverksamheten	
Kassaflöde från investeringsverksamheten	148
Finansieringsverksamheten	
Kassaflöde från finansieringsverksamheten	-31
Årets kassaflöde	125

Kassaflödet från verksamheten speglar årets justerade resultat som mycket är hänförligt till ökade intäkter som bidragit till likviditeten. Kassaflödet från investeringsverksamheten är ett resultat av en kortfristig placering som förföll i början på 2015. Kassaflödet från finansieringsverksamheten består av utbetalning av koncernbidrag som normalt sett sker året efter de har bokförts.

6. Verksamhetsstöd

6.1 Locum som arbetsgivare

För att kunna erbjuda en vård som uppfyller invånarnas förväntningar och framtidens vårdbehov har landstinget tagit fram Framtidsplan för hälso- och sjukvård (Framtidsplanen) som nu genomförs. En del av Framtidsplanen handlar om att rusta upp sjukhusen för att kunna erbjuda mer och bättre vård i moderna och hållbara vårdmiljöer. Det innebär att vi på Locum kommer att hantera ett stort antal komplexa byggprojekt; ny-, till- och ombyggnader. Till följd av detta har personalbehovet ökat inom ett flertal discipliner med början under 2013 och 2014.

Patrik Emanuelsson tillträdde som ny VD för Locum den 1 september 2015.

Personalarbetet har under hösten i huvudsak fokuserat på förberedande och genomförande av nya organisationen.

Under året har 48 rekryteringar genomförts, vilket även innefattar ersättningsrekryteringar. Under samma period har 28 medarbetare lämnat sina anställningar, inklusive pensionsavgångar. Per den 31 december 2015 har Locum 313 anställda (tillsvidare-, provanställda samt tidsbegränsat månadsanställda).

6.1.1 Personalpolicy

I landstingets personalpolicy anges: "Engagerade medarbetare som har inflytande, lust att lära och en vilja att ta sig an utmaningar är viktiga framgångsfaktorer. Det är också viktigt att varje medarbetare är stolt över sin verksamhet och dagliga arbetsinsats. Medarbetarnas hälsa, utveckling och arbetsglädje är andra viktiga förutsättningar för landstingets konkurrenskraft."

Locum arbetar i enlighet med landstingets personalpolicy genom bland annat ett gediget introduktionsprogram för nyanställda, vårt systematiska arbetsmiljöarbete, ledningens öppenhet med företagets resultat på månatliga morgonmöten med VD, regelbundna arbetsplatsträffar, återkommande chefs- och medarbetardagar, regelbundna medarbetarsamtal, medarbetarnas delaktighet, LEAN-arbete, främjad intern rörlighet och kontinuerlig kompetensutveckling. Årets NMI-resultat visar på fortsatt höga siffror för medarbetarnöjdhet och ambassadörskap, vilket visar på nöjda och engagerad medarbetare.

6.1.2 Verksamhetsförändringar och omstruktureringar

Framtidsplanen för Hälso- och Sjukvård i Stockholms län innebär stora investeringar i vårdens fastigheter. Det innebär att Locum kommer att hantera ett stort antal komplexa byggprojekt; ny-, till- och ombyggnader.

Under hösten genomförde ledningsgruppen en nulägesanalys som tillsammans med omvärldsbevakning resulterade i en handlingsplan för utveckling av Locum med tydligare fokus på fastighetsförvaltning och drift. En av aktiviteterna i handlingsplanen innebär ny organisatorisk struktur, vilket för medarbetarna innebär nya roller och ny organisatorisk tillhörighet. Ett stort antal roller tillkommer eller förändras. Bland annat försvinner rollerna "kundansvarig" och "fastighetsansvarig" och ersätts med "fastighetsförvaltare" och "teknikförvaltare". Ett antal strategitjänster inom bl.a. teknik, drift och förvaltning införs som stöd för förvaltarna. Nya organisationen träder i kraft 1 januari 2016.

6.1.3 Kompetensförsörjning

Kompetensförsörjning och kompetensutveckling är av strategisk betydelse för Locum och bygger bl.a. på tydliga rollbeskrivningar med kompetenser kopplade till både sakkunskap och affärs mål.

I medarbetarsamtalet kartlägger chef och medarbetare de mål och den kompetens som krävs gentemot de övergripande målen för verksamheten och den roll medarbetaren har. Ett stöd i arbetet är ProCompetence, som infördes i slutet av 2012 och som sedan dess använts för att dokumentera medarbetarsamtal samt som ett stöd för kompetensplanering och utvecklingsinsatser. Alla roller på Locum har kompetenser definierade i ProCompetence.

Under året genomfördes en revidering av befintliga rollbeskrivningar för att tydliggöra kompetenskrav, ansvar och befogenheter. Samma typ av rollbeskrivningar kommer att tas fram till följd av omorganisationen för de nya rollerna.

6.1.4 Utbildning

Utbildningar som berört ett stort antal medarbetare är till exempel utbildning i Miljöbyggnad och "Att arbeta för Locum i sjukhusmiljö". Den senare är obligatorisk för Locums medarbetare och samarbetspartners och syftar till att ge en god förståelse för den känsliga miljö som vårdmiljön innebär.

Locum införde under 2012 Lean för att identifiera onödiga arbetsmoment, frigöra tid till kund och i förlängningen öka kundnyttan. Under 2014 har vi lanserat en webbutbildning publicerad på Lärtorget som ett fortsatt stöd för att driva arbetet vidare.

Implementering av fastighetsförvaltningssystemet Landlord III har inneburit utbildningsinsatser för berörd personal.

6.1.5 Chef- och ledarskap

Ett gott ledarskap främjar övergripande attraktivitet att vilja vara medarbetare på Locum samt att själv ta ett chefsansvar. Detta inbegriper också att sträva efter en mångfald inom hela organisationen. Alla roller och att vara medarbetare på Locum kräver sina specifika kompetenser. Likaså är chef- och ledarskap en roll som har tydliga kriterier och ställer krav på kompetens och utveckling för dem som innehar rollen. Ledarkriterierna är SLL:s övergripande ledarkriterier samt ett antal kompletterande kriterier som Locum har utvecklat. Sedan 2013 utbildas alla Locums personalledande chefer i "Utvecklande Ledarskap".

Vid rekrytering av en ny chef görs en tydlig kravspecifikation och en grundlig utvärderingsprocess. Den nyrekryterade chefen – oavsett om denne rekryterats internt eller externt – ska ha grundläggande chefsutbildning. En nyrekryterad chef får genomgå "Ny som chef"-utbildning på Locum. Cheferna ska förutom detta delta på SLL:s introduktionsdag för nya chefer samt genomgå SLL:s jämställdhetsutbildning.

Varje chef har kontinuerliga medarbetarsamtal och uppföljning med sin chef, där måluppfyllnad och utveckling diskuteras. Även i lönesamtal och vid lönerevision finns ledarskapet med som ett kriterium.

HR- och Kommunikationsdirektören är medlem i nätverket för chef och ledarskap inom SLL.

6.1.6 Hälsofrämjande arbetsmiljö

Resultatet från årets medarbetarundersökning visar på att de fysiska besvärerna och besvär av stress har minskat. Även svaren på frågorna "roligt att gå till jobbet" och "motiverad" visar på en positiv utveckling. En åtgärd som vidtagits med anledning av resultatet från föregående års undersökning är en utbildning i att hantera stress i förändring för samtliga chefer. Särskilda insatser har också vidtagits i grupper med hög stress, då HR har lett gruppinsatser med fokus på att hantera stress i förändring.

En åtgärd som vidtagits för att öka kunskaper om riskförebyggande arbete är en arbetsmiljöutbildning för samtliga chefer som anordnas i samarbete med Feelgood. Det är en heldagsutbildning som innefattar praktiskt arbetsmiljöarbete, ergonomi, rehabilitering, psykosociala arbetsmiljöfaktorer och genomgång av aktuella myndighetskrav. Hälften av

cheferna utbildades i december 2015 och resterande kommer att utbildas i februari 2016.

Frånvarostatistiken ses över varje månad för att ge cheferna underlag att sätta in tidiga insatser om behov finns. Arbetslivsinriktad rehabilitering har genomförts både i förebyggande syfte och vid sjukskrivningar med hjälp av företagshälsovården och den arbetsgivarring som Locum ingår i.

Hälsokontroller genomförs vart fjärde år för alla anställda och vart annat år för anställda som är över 50 år. Under våren 2015 genomfördes hälsokontroll på 74 medarbetare som fyllt 50 år. Resultatet av den undersökningen visar att upplevelsen av trivsel och stöd har ökat och att den upplevda stressen och stressrelaterade symtom har minskat. Även här kan vi alltså se resultat av den genomförda insats som beskrivs ovan.

Locum initierar (i samarbete med medarbetare) rehabiliteringssamtal med läkare och Försäkringskassan tidigt i sjukskrivningsprocessen för att kunna få fram en bra och samordnad plan för återgång i arbetet. I många fall fungerar det bra men i en del fall är det svårt för medarbetaren att få tag i sin handläggare på Försäkringskassan och det medför att processen för återgång i arbete kan ta längre tid.

6.1.7 Sjukfrånvaro

Sjukfrånvaron har ökat och är 11,9 sjukdagar/anställd under året. Dock är denna siffra inklusive långtidssjukskrivna medarbetare. Tittar man enbart på korttidssjukfrånvaron så har den ökat något från 3,8 sjukdagar till 4,6 sjukdagar per år och anställd.

Särskilt utmärkande är antal sjukfall för kvinnor i åldersgruppen 30-39 år, med totalt 100 sjukfall under året, mot bara 28 fall under året för männen. Vi arbetar aktivt i förebyggande syfte och i sjukrehabiliteringsärenden i nära samarbete med företagshälsovården och den arbetsgivarring som Locum ingår i. Se tidigare beskrivning av vårt hälsofrämjande arbete under punkt 6.1.6.

6.1.8 Jämställdhet och mångfald

Ämnen inom jämställdhet och mångfald behandlas främst på avdelningar och enheters arbetsplatsträffar. En stående agenda för APT anger vid vilka tillfällen som jämställdhet, mångfald, kränkande särbehandling och trakasserier, hot och våld, resultat av medarbetarundersökning m.m. ska diskuteras. Vid dessa tillfällen går man igenom och visar var information och rutiner finns.

Vid interna tillsättningar av vakanta tjänster informeras alla medarbetare via vårt intranät och de medarbetare som är sjukskrivna eller föräldralediga

kontaktas via telefon eller post och informeras om de vakanta tjänsterna. I år har vi tillsatt två vakanta chefstjänster med föräldralediga som kommer att ersättas med tillförordnade tills de är åter i arbete efter ledigheten.

Locum medverkar även i två nätverk, JäMå och Nationella minoriteter och minoritetsspråk.

Locum undersöker möjligheten att ordna praktikplats för person med funktionsnedsättning under 2016.

Landstingets gemensamma e-utbildning för HBT är obligatorisk för samtliga medarbetare att genomgå.

Locum har efter senaste medarbetarundersökningen tydliggjort vart man vänder sig och hur man ska gå tillväga om man upplever kränkande särbehandling. En handlingsplan för hur arbetsgivaren ska ta hand om en sådan anmälan finns tillgänglig för HR, chefer och medarbetare på Locums intranät.

6.2 Miljö

6.2.1 Miljöutmaning 2016

Landstingets miljöpolitiska program Miljöutmaning 2016 gäller för åren 2012 till 2016 vilket är uppdelat i tre målområden som är klimateffektivt, resurseffektivt och hälsofrämjande miljöarbete. Locum har utifrån Landstingets mål arbetat fram 16 miljö- och energimål som ingår i bolagets affärsplan.

Nedan följer en beskrivning av de aktiviteter som Locum arbetat med under 2015 för att nå målen i Miljöutmaning 2016.

Målområde 1 Klimateffektivt (1-3)

Delmål 1 Effektivisera energianvändningen

År 2016 ska energianvändningen för värme el och transporter i landstingsfinansierad verksamhet ha minskat med 10 % jämfört med år 2011.

- Tillförd energi i strategiska fastigheter ska minska från 241 kWh/m² år 2011 till 224 kWh/m² (A-temp) år 2015
- Energianvändning el och värme (köpt) i strategiska fastigheter ska minska från 222kWh/m² (A-temp) år 2011 till 204 kWh/m² (A-temp) år 2015
- 2015 ska vi genomföra energikartläggningar av 20 % av förvaltad fastighetsbestånd

	2011	2012	2013	2014	2015
Tillförd energi strategiska fastigheter kWh/m ² (A-temp)	241	235	236	230	228
Energianvändning el och värme(köpt) i strategiska fastigheter kWh/m ² (A-temp)	222	221	219	214	215
Kyla användning kWh/m ² BRA (A-temp) strategiska fastigheter	14	12	15	14	13

Värden för tillförd energi och energianvändningen redovisade i tabellen är graddagskorrigerade med SMHI:s nya normalårsperiod (1981-2010). Vid årsskiftet 2014-2015 bytte SMHI normalårsperiod för graddagar.

Ovan redovisas årets resultat tillsammans med tidigare års resultat. Locum har minskat tillförd energi med 5,3 % sedan 2011.

Under 2015 har Locum genomfört energikartläggningar för 19 % av det förvaltade fastighetsbeståndet. Utifrån energikartläggningarna har Locum fått underlag till energibesparande åtgärder. Locum har också genomfört energibesparingar under 2015 utifrån resultatet ifrån kartläggningarna. Några exempel på energibesparande åtgärder är driftoptimeringar på Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge och i Solna som redan är genomförda. Ytterligare förslag på energibesparingar kommer att genomföras.

Många pågående ombyggnadsprojekt inom Locums fastighetsbestånd innebär bland annat tomställda lokaler och byggnadsarbeten vilket påverkar energianvändningen.

Locum bedömer att det blir en utmaning att nå målet om 10 % minskad energiförbrukning. Under 2016 kommer Locum att arbeta med energiplaner som bland annat beskriver energibesparande aktiviteter.

Delmål 2 Energieffektivisera transporter

År 2016 ska samtliga bilar som lanstinget nyttjar vara miljöbilar och landstingets tjänsteresor ska vara klimatneutrala. Klimatmässigt bästa resealternativ ska väljas i första hand så långt det är tids- och kostnadsmässigt rimligt. I samband med årsbokslut ska landstingets totala klimatpåverkan från tjänsteresor redovisas tillsammans med effekten av de klimatförbättrande åtgärderna inom landstinget.

- 2015 ska Locum minska användande av egen bil i tjänsten.

För att minska miljöpåverkan från tjänsteresor med egen bil har Locum på prov infört bilpool. Försöket med bilpool startade januari 2015 och utvärderades efter 12 månader. Utvärderingen visade att ganska få

använder bilpoolen men att kostnaden för att använda bilpoolen jämfört med egen bil med ersättning är marginell. Beslutet blir därför att fortsätta använda bilpoolen med fortsatta informationsaktiviteter för att öka antalet användare. Att använda en bilpool istället för egen bil handlar om att påverka ett beteende vilket kan ta tid.

Delmål 3 Öka andelen förnybar energi

År 2016 ska andelen förnybart bränsle till transporter i landstingsfinansierad verksamhet vara minst 75 %

- 2015 ska andelen transporter med förnybara drivmedel öka från 37 % 2011 till 73 % 2015.

	2011	2012	2013	2014	2015
Andel förnybart bränsle (%)	37 %	67 %	64 %	70 %	79%

Ovan redovisas årets resultat tillsammans med tidigare års resultat. Locum har ökat andelen förnybart bränsle i avfallstransporter och transporter till byggentreprenader från 37 % till 79 % sedan 2011 (där avfallstransporterna står för ca 80 % av bränsleförbrukningen). Locum ställer krav på förnybart bränsle i upphandlingar.

Bakgrunden till en ökad andel förnybart drivmedel är ökad mängd biogas och ökad koncentration av förnybart drivmedel i dieseln. Locum har nått båda målen ovan.

År 2016 ska andelen förnybar energi för uppvärmning, kylning och el till lokaler där landstingsfinansierad verksamhet bedrivs vara minst 95 %.

- 2015 ska andelen förnybar energi i Locums strategiska fastigheter för uppvärmning, kylning och el minst vara minst 95 % utan att öka elanvändningen.

Locum ställer krav om förnybar el i upphandlingar. Andelen förnybar el är 100 %. Eftersom fjärrvärmeleverantörerna levererar sin statistik kring förnybar andel för fjärrvärmens i mitten på mars, får vi avvakta med att leverera statistiken för andelen förnybar värme. Många leverantörer av fjärrkyla har en hög förnybar andel, men det saknas en samstämmig metodik för beräkning av utsläpp. Sättet att beräkna och redovisa är många varför Locum ännu inte kunnat få in jämförbara uppgifter från sina leverantörer avseende 2015.

- 2015 ska Locum påbörja införande av solcellsanläggningar 20 000 m² solceller inom förvaltad fastighetsbestånd

Under 2015 har Locum arbetat med att införa lokal energiproduktion enligt en förstudie om solenergi. Den fördjupade förstudien som genomfördes

visade var byggnationen bör ske utifrån ett kostnadsperspektiv. De första solcellsanläggningarna kommer att installeras under 2016 på Danderyds sjukhus, Södertälje sjukhus och Karolinska Universitetssjukhuset i Huddinge.

Målområde 2 Resurseffektivt (7, 9-10)

Delmål 7 Använda kretsloppstänkande vid användning av varor och tjänster

Landstingfinansierad verksamhet ska ställa relevanta och mätbara miljökrav vid alla upphandlingar av varor och tjänster, i såväl centrala som lokala upphandlingar. Kraven i de miljömässigt mest prioriterade upphandlingarna ska följas upp och kontrolleras under avtalets gång.

- 2015 ska Locum säkerställa att relevanta och mätbara miljökrav ställs vid alla upphandlingar av varor och tjänster samt att uppföljning sker av de miljömässigt mest prioriterade upphandlingarna (byggmaterial).

Rutiner finns för att ställa miljökrav vid upphandling. Locum ställer exempelvis krav på att sortering ska ske enligt Sveriges byggindustriers riktlinjer för resurs- och avfallshantering vid byggande och rivning. Vid avslutat projekt ska entreprenören redovisa sorteringsgraden till Locum.

För varje byggprojekt med betydande miljöpåverkan tar Locum fram ett miljöprogram som är projektspecifikt. I det kravställer vi att avfallshanteringen anpassas till projektets förutsättningar.

Driftentreprenadernas miljö- och energipåverkan följs upp på regelbundna drift- och energimöten samt vid årlig miljöredovisning.

Delmål 9 Planera kretsloppsanpassat och resurssnålt byggande

Vid nyproduktion av landstingets byggnader ska de ligga 30 % lägre än Boverkets byggregler avseende energihushållning.

- 2015 ska Locum vid nybyggnation av landstingets byggnader ligga 30 % lägre än Boverkets byggregler avseende energihushållning. Fortsatt implementering av Miljöbyggnad under 2015 i alla ny-, om- och tillbyggnationer.

Miljöbyggnad är ett certifieringssystem för miljömässigt hållbara byggnader som baseras på svenska bygg- och myndighetsregler samt svensk byggpraxis. Med certifieringssystemet Miljöbyggnad har Locum ett bra verktyg för att säkerställa att våra kunders lokaler är energieffektiva, har bra inomhusmiljö och att byggnadsmaterial är miljöbedömda. Det innebär bland annat att energianvändningen för uppvärmning och fastighetsanknuten el i nybyggda fastigheter ska vara minst 35 procent under Boverkets riktlinjer. Under 2015 har Locum fortsatt att använda

Miljöbyggnad för att kvalitetssäkra byggprocessen. Till exempel är ambitionen Miljöbyggnad nivå Guld för nybyggnadsprojekt på Södertälje sjukhus och Universitetssjukhuset i Huddinge.

Andelen sorterat avfall från landstingets byggtreprenader ska uppgå till minst 90 %.

	2011	2012	2013	2014	2015
Sorterat avfall från byggtreprenad (%)	91	86	83	81	89

Locum ligger på en sorteringsgrad om 89 % för 2015. Resultatet beror till stor del på vilka rivnings- och byggprojekt Locum har haft under året. I år har Locum genomfört många markarbeten. Vid markarbeten uppstår stora mängder fyllnadsmassor, vilket påverkar resultatet positivt.

Locum styr målet, sorteringsgrad av byggavfall genom att ställa krav vid upphandling av projektörer och byggtreprenörer i byggprojekt. Vi ställer även krav i de projektspecifika miljöprogrammen som tas fram. För projektörer gäller det att ifrågasätta om det är möjligt att återanvända befintligt material där det går, att föreskriva prefabricerat material och specialbeställa längder vilket i sig minimerar uppkomsten av spill i byggskedet. Exempel på material som återanvänds vid ombyggnation är takplattor för innertak, nyare armaturer, dörrar, kabelstegar, och kabellängder. Kravet som ställs är att entreprenören ska uppnå 90 % sorteringsgrad för byggavfall. Entreprenören ska även hantera material som tillförs, förvaras och byggs in, så att t ex risk för fuktskada minimeras, vilket förebygger att material håller god kvalitet i alla led och inte behöver kasseras eller rivas ut. Vi följer upp målet genom att utföra miljöronder i byggskedet.

Delmål 10 Minska mängderna avfall och förbättra avfallshanteringen

År 2016 ska materialåtervinningsgraden i landstingsfinansierad verksamhet vara minst 25 % och matavfall ska samlas in för att möjliggöra biogasproduktion.

- 2015 ska Locum fortsätta att möjliggöra insamling av matavfall för biogasproduktion enligt plan.

Locum har fortsatt arbetet med att möjliggöra matavfallssortering hos kunderna. Detta görs genom att tillhandahålla kärl, instruktioner och utbildning, via den upphandlade avfallsentreprenören. Totalt går det nu att sortera ut matavfall för biogasproduktion på 20 av våra 25 förvaltningsobjekt som idag har patientmat. Uppdaterad plan för införande av matavfallsinsamling har tagits fram under året och kommunicerats med sjukhusen och SLL Miljö.

Målområde 3 Hälsöfrämjande miljöarbete (12, 15)**Delmål 12 Minska miljö- och hälsorisker med kemiska produkter och varor**

År 2016 ska alla kemikalier och kemiska produkter som är avvecklingsämnen enligt landstingets utfasningslista vara borta från all landstingsfinansierad verksamhet. Totalt ska mängden utfasningsämnen ha minskat med 80 % jämfört med 2006. År 2016 ska all landstingsfinansierad verksamhet varken köpa in eller upphandla varor som innehåller avvecklingsämnen enligt landstingets utfasningslista.

- Vid utgången av 2015 ska alla driftentreprenörers kemikalier vara registrerade i kemikaliedatabasen
- 2015 ska Locum ställa kemikaliekrav vid alla relevanta upphandlingar och säkerställa att inga kemikalier eller varor som innehåller avvecklingsämnen enligt landstingets utfasningslista upphandlas eller köps in

Under 2015 har samtliga driftentreprenörer utbildats i hur inventering görs i databasen KLARA. Locum utbildar fortlöpande nya aktörer och nyanställda hos entreprenörerna. Samtliga kemikalier som använts i driftentreprenaderna under 2015 är inventerade och redovisade i databasen KLARA.

I relevanta upphandlingar har krav ställts på att material och produkter inte får innehålla ämnen på SLLs utfasningslista. Locum hänvisar till egen riktlinje "Val av produkt" för att vägleda leverantörerna. SLLs miljöprogram "Miljöutmaning 2016" och "Stockholms läns landstings utfasningslista för miljö- och hälsofarliga kemikalier 2012-2016" ingår som handlingar i förfrågningsunderlag.

Totalt sett kvarstår fyra stycken avvecklingsämnen bland Locums driftkemikalier. Dessa kommer att fasas ut under 2016. Vad gäller utfasningsämnen finns inte registrerade mängder eller volymer för basår 2006. Däremot har driften ökat sin kompetens inom kemikalieområdet utifrån våra krav som ställs i upphandlingar. Det har i sin tur lett till att kemiska produkter idag används i mindre utsträckning där så är möjligt och att utfasningsämnen används i mindre omfattning.

År 2016 ska endast material och produkter, som uppfyller Byggvarubedömningens kriterier för rekommenderat eller accepterat material, användas vid landstingets ny- eller ombyggnad.

- 2015 ska 99 % av alla material och produkter som används vid byggprojekt uppfylla Byggvarubedömningens kriterier för rekommenderat eller accepterat material.

	2011	2012	2013	2014	2015
Andel rekommenderat eller accepterat material i BVB (%)	73	89	92	95	98

Locum har ökat andelen rekommenderat eller accepterat material i Byggvarubedömningen (BVB) med 15 % sedan 2011.

Locum ställer krav på materialval i byggproduktion via upphandlingar, genom utbildning av ramavtalade projektörer och entreprenörer samt via granskning i projekterings och produktionsskedet. Material och produkter som byggs in ska vara bedömda utifrån BVB kriterier för produktbedömning. Det finns tre nivåer; rekommenderas, accepteras och undviks. Målet är att endast använda rekommenderade och accepterade produkter i byggproduktion. Utfallet på andel godkända byggprodukter var 98 % för 2015. I 2 % av fallen leder funktions – eller kvalitetskrav till att byggprodukter bedömda som undviks ändå används. I de fallen sker ett avstegsförfarande via Locums miljömotivering.

I några fall finns inte byggprodukterna i BVB och kan därför inte bedömas. De ej bedömda produkterna, utgjorde endast 0,5 %, vilket är en positiv minskning med 2,5 % sedan tidigare år.

Delmål 15 Öka mängden ekologiska livsmedel

År 2016 är 30 % av livsmedlen som serveras i all landstingsfinansierad verksamhet baserade på ekologiskt framställda produkter. Valfrihet och kvalitet inom mat och kost för patienter och personal ska säkerställas.

	2011	2012	2013	2014	2015
Ekologiskt kaffe, te och frukt (%)	57	75	90	81	95

Locum har ökat andelen inköpta ekologiska livsmedel med 38 % sedan 2011.

Organisation och styrning – transparent och motiverande kommunikation

Samtliga förvaltningar och bolag ska ha en kommunikationsplan som beskriver hur miljöprogrammet kommuniceras till anställda i organisationen. Samtliga förvaltningar och bolag ska ha en kommunikationsplan, som beskriver hur förvaltningen/bolaget kommunicerar miljöarbetet till externa intressenter. Den interna och externa miljökommunikationen ska vara vetenskapsbaserad, tydlig och transparent.

- Locum ska utarbeta och implementera kommunikationsplaner för interna och externa miljöfrågor under 2015.

Generellt gäller att miljökommunikation behövs inom samtliga områden ovan för att nå framgång. Locum arbetar aktivt med miljökommunikation för att medvetandegöra medarbetarna internt på Locum såväl som hyresgästerna om miljö- och energifrågor. Detta sker genom informationsträffar, kampanjer, broschyrer, information på hemsidan m.m. och styrs genom en kommunikationsplan som har implementerats fullt ut under 2015.

6.2.1 Klimatneutrala tjänster

Se redovisning under 6.2.1 Delmål 2 Energieffektivisera transporter

6.2.2 Ekologiska livsmedel

Se redovisning under 6.2.1 Delmål 15 Öka mängden ekologiska livsmedel.

6.2.3 Ledningssystem

Miljöarbetet på Locum är integrerat i den ordinarie verksamhetsstyrningen. Locum är sedan 2003 certifierat enligt ISO 14 001 (miljö) och ISO 9001 (kvalitet). Miljöorganisationen består av ett antal miljöspecialister inom bygg, drift, fastighetsföreningar, avfall och energi samt miljöchef och miljösamordnare. Specialisterna stödjer, planerar och följer upp miljö- och energiarbete inom Locum och åt kunderna. Miljöchefen och miljösamordnaren planerar, koordinerar miljöarbetet och sammanställer uppföljning av Locums övergripande miljömål. Miljösamordnaren ansvarar för att en årlig miljöredovisning tas fram och kommuniceras till ledningen.

Miljöarbetet har sin utgångspunkt i företagets betydande miljöaspekter och landstingets miljöprogram för att sedan brytas ner till aktiviteter i verksamhetsplanerna på avdelnings- och enhetsnivå. Miljö ingår som en viktig del i verksamhetsplanerings- och budgetprocessen samt uppföljning och resultatrapportering. Locums miljömålsarbete bidrar till att uppnå landstingets övergripande miljömål.

6.3 Socialt ansvarstagande

6.3.1 Likvärdig behandling av alla invånare

Könsuppdelad statistik

JA	DELVIS	Nej
Metoder och verktyg finns och används för analys av all köns-uppdelad statistik, samt för att vidta åtgärder vid ojämställdhet.	Metoder och verktyg finns och används för analys av viss köns-uppdelad statistik.	Metoder och verktyg finns inte för systematisk analys av könsuppdelad statistik.
	x	

I Locums policy för kvalitet, miljö, arbetsmiljö och säkerhet ingår Socialt ansvarstagande. (Likabehandling). SLL:s jämställdhetspolicy är inarbetad i

Locums personalpolicy samt ingår i JÄMIX där jämställdhet följs upp varje år.

Nationella minoriteter och minoritetsspråk

JA Metoder och verktyg är införda fullt ut enligt beskrivning	DELVIS Metoder och verktyg är delvis införda enligt beskrivning.	Nej Metoder och verktyg är inte införda alls enligt beskrivning
x		

Stockholms län är förvaltningsområde för det finska språket. Totalt har Sverige sju minoritetsspråk, varav finskan är ett. Stockholms läns landsting och Locum arbetar för att lyfta fram den finska kulturen och språket, men även andra språk. Skillnaden mellan minoritetsspråken och övriga språk som används i större omfattning i Sverige, är att minoriteterna funnits och använt sitt språk och sin kultur i Sverige i över hundra år. De har en lagstadgad rätt till vissa insatser och information i Sverige. Locum har därför under året arbetat för att uppnå det landstingsövergripande målet. I första hand handlar detta om att ge utrymme för minoriteternas språk och kultur och inte att översätta stora mängder information. Men genom att visa vår positiva inställning till olika språk och kulturer hoppas vi på att kunna berika Locum, vår verksamhet och samhället i stort.

Locum har under året deltagit på samråd/nätverksträffar som arrangerats av SLL om minoritetsgrupper. Detta för att föra dialog och kunna prioritera rätt insatser för att stödja minoritetsspråken.

Locum har under året översatt och publicerat basinformation på vår nya webbsida locum.se på såväl engelska som på finska om Locums uppdrag och syfte samt kontaktpersoner till två finstalande personer.

Locum arbetar kontinuerligt för att i vissa sammanhang ta fram vepor och skyltar om bygg- och störningsinformation med mera på olika språk, ibland på något av minoritetsspråken. Vilka språk som väljs ut vid vilka tillfällen arbetar vi fram tillsammans med kommunen, som ofta har god lokalkännedom.

På Södertälje sjukhus sattes det i början av sommaren upp vepor på ett byggstaket med information om bygget av Nya Södertälje sjukhus på svenska, engelska, finska och arabiska.

På Danderyds sjukhus har Locum under året översatt texter om pågående sprängningar till arabiska, persiska, spanska och engelska. Detta på grund av att många traumatiserade människor uttryckt oro när de sett symboler för pågående sprängningar och förmodat att sjukhusområdet är under

attack. Informationen har delats ut i form av vykort till patienter/besökare på akutavdelningen och röntgenavdelningen.

På Södersjukhuset har Locum översatt information till engelska i syfte att informera utländska studenter som bor i en byggnad på sjukhusområdet som ligger i nära anslutning bygget av Framtidens SÖS.

Under året har Locum även synliggjort och uppmärksammat de nationella minoriteternas bemarkelsedagar på intranätet. Inbjudan till SLL:s och Finlandsinstitutets seminarium om minoritetslagen med särskilt fokus på synlighet för finska och meänkieli har även publicerats på Locums intranät.

Hösten 2014 inrättade Locum en kundtjänstfunktion. Sedan dess undersöker Locum möjligheten att i framtiden ha en finsktalande person i Locums kundtjänst.

Locum har i verktyget för intern kompetenshantering, ProCompetence, aktuella uppgifter för medarbetare kring språkkunskaper. Här finns också minoritetsspråken upptagna.

6.3.2 Delaktighet för personer med funktionsnedsättning

Se bilaga F5 – Uppföljning funktionsnedsättning

6.4 Säkra processer

6.4.1 Informationssäkerhet

JA Metoder och verktyg är införda fullt ut enligt beskrivning	DELVIS Metoder och verktyg är delvis införda enligt beskrivning.	Nej Metoder och verktyg är inte införda alls enligt beskrivning
	x	

Locum medverkar i SLL:s informationssäkerhetsråd och har under året aktivt arbetat med informationssäkerhet enligt standard ISO 27000 och säkerhetsskydd i enlighet med säkerhetsskyddslagstiftningen. Arbetet har resulterat i riktlinjer och metoder som implementeras under 2016.

6.4.2 Säkerhet

JA Metoder och verktyg är införda fullt ut enligt beskrivning	DELVIS Metoder och verktyg är delvis införda enligt beskrivning.	Nej Metoder och verktyg är inte införda alls enligt beskrivning
x		

Locum följer SLL:s policyer för säkerhet och krishantering. Dessa är införda i Locums ledningssystem som rutiner och handbok för säkerhet. Säkerhetsarbetet följer den fastlagda säkerhetsplan som arbetats fram och beslutats inom bolaget och löper på tre år i taget.

Under 2015 har säkerhetsarbetet utvecklats till att på ett systematiskt sätt inventera, analysera och förebygga olika typer av risker i Locums verksamhet. Exempel på detta är den omfattande analys av samtliga genomförda risk- och sårbarhetsanalyser som genomförts inom Locum vilket resulterat i en handlingsplan och riktade åtgärder, bl.a. har det resulterat i en risk och sårbarhetsanalys av styrdatorer för drift av sjukhus. Ett annat exempel är en samland risk och sårbarhetsanalys gällande brandsäkerheten vid samtliga sjukhus. Vidare har Locums krisberedskapsförmåga höjts genom införande av en beredskapsfunktion och kommunikatörer i beredskap vars uppgift är att under icke kontorstid och helger hantera oönskade händelser.

Incidenter som rapporteras analyseras månadsvis och delges ledningsgruppen samt att styrelsen får de för perioden allvarligaste incidenterna redovisade vid respektive styrelsemöte.

6.5 Folkhälsoarbetet

Har förvaltningen/bolaget *under året*:

- antagit en handlingsplan för genomförande av landstingets folkhälsopolicy och landstingets handlingsplan för hälsa?

Ja	Nej	Kommentar
x		Under 2014 har nya rutiner för det systematiska arbetsmiljöarbetet etablerats. Dessa har följts upp och reviderats under 2015.

- haft en anställd med särskilt ansvar för folkhälsofrågor och/eller folkhälsoarbete.

Ja	Nej	Kommentar
x		Genom det systematiska arbetsmiljöarbetet.

- fattat beslut som ligger i linje med landstingets folkhälsopolicy eller på annat sätt verkat för att genomföra policyn.

Ja	Nej	Kommentar - Om ja, ge gärna exempel
x		Nya rutiner har implementerats och etablerats.

- utfört annat folkhälsoarbete utöver det som redan nämnts? Om ja, ge exempel.

Ja	Nej	Kommentar - Om ja, ge gärna exempel på sådant arbete
x		<p>Utöver det systematiska arbetsmiljöarbetet bidra Locum aktivt till folkhälsan genom möjlighet till:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Friskvårdsbidrag • Deltagande i Locums idrottsförening • Regelbundna hälsoundersökningar • Ergonomigenomgångar • Samtalsstöd vid personliga krissituationer • Nedtrappning av arbetstid vid 61+

6.6 Upphandling och inköp

Se bilaga F7 – Frågeformulär upphandling

7. Pågående rättsprocesser (tvister)

Inga pågående tvister finns för Locum AB.

8. Övrigt

Samma redovisningsprinciper, K3, har använts som i den senaste årsrapporten.

9. Styrelsebehandling

Årsrapporten för perioden januari-december 2015 kommer att behandlas i styrelsen för Locum AB 2016-02-25.

Stockholm 2016-01-29

Patrik Emanuelsson
Verkställande Direktör

10. Bilagor

A1 – Uppdrag givna i budget

A2 – Uppdrag givna under året

D1 – Personaltillgångar

D2 – Årsrapport kompetensförsörjningsplan

F1 – Efterlevnad av policyer

F3 – Bolagsstyrningsrapport Locum AB

F4 – Försäkran internkontroll

F5 – Uppföljning funktionsnedsättning

F6 – Uppföljning finanspolicy

F7 – Frågeformulär upphandling

F8 – Uppföljning internkontrollplan 2014

